

KONDA

Barometresi

TEMALAR

Toplumsal Yaşamda Şiddet ve Travma
Ocak 2017

(Bu rapor abonelerimizle yaptığımız sözleşmelere uygun olarak yayınlanmıştır.)

İÇİNDEKİLER

1. YÖNETİCİ ÖZETİ.....	4
2. TOPLUMSAL YAŞAMDA ŞİDDET VE TRAVMA.....	7
2.1. Kavramsal Çerçeve	7
2.2. Karşılaşılan Şiddet Türleri.....	10
2.3. Kimler Şiddetle Karşılaşmış?	11
2.4. Karşılaşılan Şiddetin Kaynağı.....	17
2.5. Karşılaşılan Şiddetin Mekanları	18
2.6. Karşılaşılan Şiddetin Psikolojik Etkisi	19
2.7. Bugün Şiddetle Karşılaşırsa Ne yapar?	22
2.7.1. Kendisi şiddete uğrarsa ne yapar?	22
2.7.2. Tanımadığı bir kadının darp edildiğini görürse ne yapar?	24
2.8. Türkiye Toplumunda Şiddet Olaylarına Maruz Kalma Sıklıkları	26
3. ARAŞTIRMANIN KÜNYESİ.....	30
3.1. Araştırmanın Genel Tanımı	30
3.2. Örneklem.....	30
4. TÜM CEVAP DAĞILIMLARI	32
4.1. Deneklerin Profili	32
4.2. Toplumsal Yaşamda Şiddet ve Travma.....	36
5. TERİMLER SÖZLÜĞÜ.....	44
5.1. Terimlerin Kaynağı Olan Soru ve Veriler	45

1. YÖNETİCİ ÖZETİ

Bu rapora esas olan araştırma 7-8 Ocak 2017 tarihlerinde 33 ilin merkez dahil 106 ilçesine bağlı 155 mahalle ve köyünde 2695 kişiyle hanelerinde yüzyüze görüşülerek yapılmıştır.

TOPLUMSAL YAŞAMDA ŞİDDET VE TRAVMA

İnsanlık tarihi insanın insana ve doğaya uyguladığı sayısız şiddet örnekleriyle doludur ve bu şiddet farklı yöntem ve tekniklerle, farklı amaçlar uğruna devam etmektedir. Türkiye de öteden beri, işkence, politik cinayetler, terör saldırıları, zorunlu göç, darbe girişimleri gibi politik şiddetin değişik türleriyle iç içe yaşayan bir toplum. Son bir buçuk yıl içinde ise bu politik şiddet dalgasının iyice kabarmasına, yaygınlaşmasına ve toplumun çok geniş kesimlerini olumsuz bir biçimde etkilemesine tanık oluyoruz. Her an her yerde olabilirmiş izlenimi veren terör saldırıları toplumun tüm kesimlerini tedirgin ediyor.

Politik şiddet, tabii ki şiddet türlerinin sadece bir tanesi. Değişik şiddet türlerinin birbirlerini etkilediklerini ve beslediklerini düşünmek mümkün. Hem politik şiddetin neden bu kadar yaygın ve kronik olduğunu anlamak bakımından, hem de genel olarak şiddet ve etkileriyle nasıl baş edebileceğimizi düşünmek bakımından, Türkiye toplumunun değişik şiddet türlerine ne derece maruz kaldığını araştırmanın çok önemli olduğunu düşündük. Ayrıca şiddet ve ürettiği travmalar konusu işlerini, şirketlerini ve markalarını yönetme sorumluluğu olan abonelerimizin çalışanlarından müşterilerine kadar tüm paydaşlarının davranış ve tutumlarındaki şiddetin ürettiği kodları anlamaları için de önemli olacağını düşündük.

Bu amaçla, ayın temasını farklı şiddet türlerinin yaygınlığını ortaya çıkarmak, Türkiye toplumundaki farklı sosyo-kültürel konumların şiddetin değişik türlerine maruz kalma ve etkilenme risklerini araştırmak, şiddete ve etkilerine yönelik en kırılgan sosyal grupları saptamak hedefiyle kurguladık.

Yaşanan şiddet türleri

Gündelik hayatta karşılaşılan, maruz kalınan 11 şiddet türünü sorguladık. En sık karşılaşılan şiddet türü olarak dayak (tokatlanmak, itilmek, tekmelenmek vb.) yüzde 27 oranıyla öne çıkıyor. Toplumun dörtte birinden biraz fazlası gündelik hayatında ve hayatının herhangi bir zamanında ve şiddetin kaynağı olarak ayırım yapılmadan herhangi bir kişiden dayak yediğini söylüyor. Yine hayatının herhangi bir zamanında ve şiddetin kaynağı olarak ayırım yapılmadan herhangi bir kişiden karşılaşılan şiddet türleri arasında ikinci sırada yüzde 18 oranıyla laf atılması, sözle sarkıntılık yapılması, üçüncü sırada yüzde 14 oranıyla eğitime engel olunması, dördüncü sırada yüzde 13 oranıyla aşağılanma / dışlanma sıralanıyor.

Sosyal medya veya iletişim kanalları üzerinden ısrarlı takip ve rahatsız edilme yüzde 12, kimliği nedeniyle ayrımcılık ve baskı görme yüzde 11 oranında kişi tarafından yaşanmış şiddet türleri. Dövülmekle, öldürülmekle tehdit edilme yüzde 7, gelirine, parasına el konma yüzde 7, yaralanma yüzde 7, yaralanma yüzde 4, cinsel taciz, sarkıntılık ve saldırı yüzde 3 ve son olarak işkence görme yüzde 2 oranında.

Kimler şiddetle karşılaşmış?

Kadınlar, gençler, eğitimi olmayanlar, dul ve boşanmış olanlar, Kürtler, Aleviler, diğer demografik, sosyolojik ve kültürel kümelere kıyasla şiddetle karşılaşmaları daha yoğun olan ya da şiddet deneyiminin olası mağdurları olmak konusunda daha öne çıkıyorlar.

Her bir şiddet türüne göre değil ama bazı öne çıkan şiddet türlerinin mağduru olanlara bakıldığında bazı ilginç noktalar öne çıkıyor. Kadınların eğitimine engel olunması erkeklere göre çok daha fazla karşılaşılan bir durum. Gençler, bekarlar ve eğitimi düşük olan çalışanlar gelirlerine el konulması durumuyla diğer demografik kümelere kıyasla çok daha sık karşılaşıyorlar. Buna karşılık evlilik bir koruma kalkını oluşturuyor ve evli olanların dışlanma, aşağılanma riski biraz daha düşük. Öte yandan cinsel taciz neredeyse yalnızca kadınların yaşadığı bir problem.

Kimliğinden dolayı ayrımcılığa maruz kalmak ise ağırlıklı olarak inançsızların, Kürtlerin ve Alevilerin karşılaştıkları bir şiddet türü olarak öne çıkıyor.

Karşılaşılan şiddetin kaynağı

Karşılaşılan şiddet türlerinin kaynağı olan kişilere dair bulgulara bakıldığında esas itibariyle hem yaşanan şiddet türleri hem de şiddetin kaynağı iki gruba sıkışıyor: “aile içinde ve aile fertlerinden yaşanan şiddet” ve “aile dışında ve yabancı kişilerden karşılaşılan şiddet”.

Dayak, eğitime engel olunması, gelire el konulması ağırlıklı olarak aile içinde ve daha çok da aile fertlerinin (anne, baba, eş, kardeş) uyguladığı şiddet türleri olarak öne çıkıyor. Buna karşılık sosyal medyada rahatsız edilmek, dövülmek, yaralanmak ve işkence ise ağırlıklı olarak aile dışında ve aile dışındaki fertlerden kaynaklanan şiddet türleri. Aile dışı şiddet kaynaklarına bakıldığında ise tanınmayan, yabancı kişiler kadar kamu görevlilerinden yaşanan şiddet oranları da dikkat çekici büyüklüklerde.

Şiddetin psikolojik etkisi

Şiddete maruz kalanların üzerlerinde yarattığı psikolojik etkiye bakıldığında, en yüksek oranda işkencenin psikolojik etki ürettiği ortaya çıkıyor. İşkencenin ardından cinsel tacize uğramak, eğitime engel olunması ve aşağılanma geliyor.

Elbette şiddetin bireyler üzerindeki psikolojik etkisi yalnızca şiddetin türüne göre değil, aynı zamanda şiddete maruz kalan kişinin demografik kümesi ve şiddetin kaynağı olan kişinin kim olduğuna göre fark ediyor. Kadınlar erkeklere, yaşlılar gençlere, eğitimliler eğitimsizlere kıyasla yaşanan şiddetten psikolojik olarak daha fazla etkileniyorlar. Evli olanlar olmayanlara, emekliler ve ev kadınları çalışanlara kıyasla daha fazla etkileniyorlar. Benzer farklılaşma aidiyete göre de gözleniyor. Kürtler şiddetin psikolojik etkisini Türklerden, Aleviler Sünnilerden daha fazla yaşıyorlar.

Bugüne dair

Toplumun dörtte biri fiziksel bir şiddete maruz kaldığında şiddetle karşılık vereceğini söylüyorlar. Yüzde 63 insan ise polise başvuracağını söylerken, yüzde 5’lik bir kesim de “hiçbir şey yapmam” diyerek şiddeti kabulleniyorlar.

Sokakta tanımadığı bir kadının darp edilmesiyle karşılaşıldığında toplumun onda biri olaya şiddetle müdahale edeceğini, yarısı da polise haber vereceğini söylüyor. Toplumun üçte birinden fazlası kadını korumaya çalışacağını söylerken, yüzde 3'lük bir kesim de hiçbir şey yapmayacağını söylüyor.

Bulguların anlamı

Toplumun yarısı, sorgulanan 11 şiddet türünden en azından birine doğrudan maruz kaldığını belirtmiştir. Bu şiddet mağdurlarının, şiddetten dolayı olarak etkilenen yatay ve dikey yakınları da vardır. Yatay düzlemde yakınlar, mağdurla yakın temas yaşayan aile üyeleri, akrabalar ve arkadaşlardır. Dikey düzlemde yakınlar ise, kuşaklar-arası geçiş üzerinden şiddetin etkilerinin aktarıldığı sonraki kuşaklardır (çocuklar, torunlar). Dolaylı etkileri de hesaba kattığımızda, Türkiye toplumunun şiddetle sarmalanmış bir toplum olduğunu belirtmek abartı olmayacaktır. Şiddetin Türkiye'de çok ciddi bir toplum sağlığı problemi olduğu net bir şekilde ortaya çıkmıştır.

Türkiye'nin toplumsal barış temelinde demokratik bir zemin kurabilmesi, mağduriyet yaratmayan ve geleneksel mağduriyetleri tamir edebilen bir sosyo-politik sistem geliştirebilmesinden geçiyor. Bu sebeple, bu raporda irdelenmeye çalışılan şiddet ve mağduriyet dinamiklerini iyi anlamak ve bunları giderme yolunda politikalar geliştirmek Türkiye için hayati önem arz ediyor.

2. TOPLUMSAL YAŞAMDA ŞİDDET VE TRAVMA

2.1. Kavramsal Çerçeve

Yrd. Doç. Murat Paker & Psk. Tuğçe Çetin Ertekin¹

İnsanlık tarihi insanın insana ve doğaya uyguladığı sayısız şiddet örnekleriyle doludur ve bu şiddet farklı yöntem ve tekniklerle, farklı amaçlar uğruna devam etmektedir. Şiddet kimi zaman, kişilerarası ilişkilerde kimi zaman toplumsal ilişkilerde fakat hep bir iktidar aracı olarak farklı kılıklarda var olagelmıştır.

Türkiye de öteden beri, işkence, iç-savaş, politik cinayetler, terör saldırıları, zorunlu göç, darbe girişimleri gibi politik şiddetin değişik türleriyle iç içe yaşayan bir toplum. Son bir buçuk yıl içinde ise bu politik şiddet dalgasının iyice kabarmasına, yaygınlaşmasına ve toplumun çok geniş kesimlerini olumsuz bir biçimde etkilemesine tanık oluyoruz. Her an her yerde olabilirmiş izlenimi veren terör saldırıları toplumun tüm kesimlerini tedirgin ediyor.

Politik şiddet, tabii ki şiddet türlerinin sadece bir tanesi. Değişik şiddet türlerinin birbirlerini etkilediklerini ve beslediklerini düşünmek mümkün. Hem politik şiddetin neden bu kadar yaygın ve kronik olduğunu anlamak bakımından, hem de genel olarak şiddet ve etkileriyle nasıl baş edebileceğimizi düşünmek bakımından, Türkiye toplumunun değişik şiddet türlerine ne derece maruz kaldığını araştırmanın çok önemli olduğunu düşündük. Bu konu, hem yaşananların açıkça anlaşılıp tespit edilmesi, hem ülke genelinde gerçekleşen çeşitli şiddet olaylarının ve insanların buna dair tutumunun ve deneyimlerinin büyük bir resminin çekilmesi, hem de devletin bu konudaki sosyal politikasını tartışmak ve geliştirmek bakımından çok yönlü bir önem taşıyor.

Dünyada da Türkiye’de de toplumlar değişik derecelerde de olsa çok geniş bir şiddet yelpazesi içinde yaşıyorlar. Dünya Sağlık Örgütü’nün 2002 yılında yayınladığı küresel şiddet raporunda, şiddet nedeniyle her yıl 1,6 milyon insanın hayatını kaybettiği, sayısız insanın fiziksel ve / veya psikolojik olarak yaralandığı ve şiddetin çok ciddi bir toplum sağlığı problemi olduğu belirtiliyor (WHO, 2002). 2002’den beri durumun ciddiyet derecesinin daha da artmış olduğu ortada.

Şiddetin Tanımı

Dünya Sağlık Örgütü’nün (2002) kapsamlı şiddet tanımında şu bileşenler yer almaktadır:

- Fiziksel güç veya iktidarın,
- Tehdit olarak veya gerçekten,
- Kişinin kendisine veya başka birine veya bir grup insana ya da topluluğa yönelik olarak,
- Yaralanmaya, ölüme, psikolojik tahribata, gelişim bozukluğuna veya yoksunluğa yol açacak veya yüksek derecede bu ihtimalleri taşıyan biçimde,
- Kasti kullanımı.

¹ İstanbul Bilgi Üniversitesi, Psikoloji Bölümü

Şiddet Tipleri

Dünya Sağlık Örgütü'nün (2002) değindiğimiz çalışmasına göre, şiddet tipleri aşağıdaki gibi sınıflandırılıyor:

- A. Kendine yönelik şiddet
 - a. İntihar
 - b. z-tahribat (Kendine zarar verme)
- B. Kişiler-arası şiddet
 - a. Aile ve eşten kaynaklanan
 - i. Çocuklara yönelik şiddet
 - ii. Eşlere yönelik şiddet
 - iii. İleri yaştakilere yönelik şiddet
 - b. Toplumdan kaynaklanan
 - i. Tanıdıklara yönelik şiddet
 - ii. Yabancılara yönelik şiddet
- C. Kolektif şiddet
 - a. Sosyal şiddet
 - b. Politik şiddet
 - c. Ekonomik şiddet

Bütün bu şiddet tipleri ayrıca a) fiziksel, b) psikolojik, c) cinsel ve d) yoksunluk / ihmal şeklinde dört ayrı katmanda değerlendiriliyorlar. Böylece toplam 38 değişik şiddet kategorisi oluşturulmuş oluyor.

Yöntemsel Sorunlar

İnsanlara "hayatları boyunca şu veya bu olaya maruz kalıp kalmadıklarını" sorduğumuzda, ister istemez hafıza kapasitelerine ve hatırladıkları anıları soran kişiyle paylaşmaya niyetleri olup olmamasına bağlı olarak cevaplar alıyoruz. İnsanlar nelere maruz kaldıklarını tam hatırlamayabileceklerinden ve / veya hatırladıkları anıları o anda paylaşmayı uygun bulmayabileceğinden, bu tür çalışmalarda nesnel bir ölüm yapmak oldukça zor oluyor. Bu sebeple, her bir katılımcıyla kısa zamanlarda görüşme yapılan geniş örneklemli çalışmalarda genellikle gerçekte olduğundan çok daha düşük sıklık oranları elde ediyoruz. Bu problemi gidermenin bir yolu da daha az katılımcıyla, çok daha uzun zaman geçirip güven duygusunu arttırarak katılımcıların hem hatırlama kapasitelerini hem de hatırladıklarını paylaşma niyetlerini arttırmak olabilir. Ama o zaman da temsili ve geniş örneklemelerin kullanılmasından vazgeçmek gerekiyor.

Epidemiyolojik alışmalar olarak da adlandırılan, temsili ve geniş örneklemelerin kullanıldığı ve anket tarzı yapılandırılmış çalışmalarda genellikle şiddet olaylarına maruz kalma sıklıklarının gerçekte olduğundan daha düşük çıktığı daha önce yapılan birçok karşılaştırmalı çalışmada da belirtilmiştir (Mills ve ark., 2011). şiddet olayları gibi mahremiyet dozu yüksek ve dolayısıyla ciddi bir güven ilişkisi tesis edilememiş bir anketrle paylaşılması pek kolay olmayan olayların sıklığını araştırırken kaçınılmaz olarak karşımıza çıkan bir meseledir bu.

Diğer metodolojik zorluklar arasında, şiddet olayları listesinin ne kadar dar ya da geniş tutulacağı meselesi vardır. Listeyi çok geniş tutmanın anketi uygulanamaz hale getirme gibi pratik zorlukları varken, listeyi dar tutmanın da şiddet olayı sıklık oranlarını gerçekte olduğundan daha düşük çıkardığı belirtilmiştir (Mills ve ark., 2011).

Ayrıca şiddet olayı soruları ne kadar spesifik / ayrıntılı bir şekilde sorulursa, sıklık oranları gerçeğe o kadar yakın çıkmakta, genel düzeyde sorulan sorularda yine sıklık oranları düşük çıkmaktadır (Mills ve ark., 2011).

KONDA Barometresi Araştırması

Biz de KONDA ile birlikte oluşturduğumuz bu araştırmada Türkiye toplumunu temsil eden geniş bir örneklem üzerinde değişik şiddet tiplerine maruz kalma sıklıklarını saptamak istedik. Bir yandan geniş bir şiddet tipi yelpazesini kapsamak gerekiyordu, ama öte yandan da bunun Türkiye'nin hemen her yerinde yüz yüze görüşme yapan anketörler aracılığıyla, katılımcılarla sınırlı süreli bir temasta sorulabilir sorular olması gerekiyordu. Bütün bu faktörleri dikkate alarak onbir şiddet tipini ve bu şiddet olaylarının kim tarafından veya hangi ortamda gerçekleştirildiğini sorgulamaya karar verdik:

1. Eğitim hakkının engellenmesi (ve failin kim olduğu)
2. Gelirine / parasına el konması (ve failin kim olduğu)
3. Aşağılanma / dışlanma (ve failin kim olduğu)
4. Sosyal medya veya telefon gibi diğer kanallardan ısrarla rahatsız edilme (ve failin kim olduğu)
5. Dövülme, zarar verilme, öldürülme tehdidi (ve failin kim olduğu)
6. Dayak yeme (tokatlanma, itilme, tekmelenme vb.) (ve failin kim olduğu)
7. Ateşli veya ateşsiz (bıçak gibi) silahlarla yaralanma (ve failin kim olduğu)
8. İşkence (sopa ile dayak, falaka, askı, elektrik vb.) (ve failin kim olduğu)
9. Sözle sarkıntılık / laf atılma (ve nerede gerçekleştiği)
10. İstenmeyen cinsel davranış (ve nerede gerçekleştiği)
11. Sosyal kimlik nedeniyle ayrımcılık ve baskı (ve nerede gerçekleştiği)

Ek olarak, bu şiddet olaylarına maruz kaldığını söyleyen katılımcılara, her bir olay için öznel etkilenme düzeyleri (1-5 aralıklı bir ölçekle) soruldu. Böylesi bir şiddet tipi kataloğuyla, kendine yönelik şiddet hariç, bütün ana şiddet kategorilerini, çok fazla ayrıntıya girmeden de olsa, kapsamış olduk.

Amaç

- a. Farklı şiddet türlerinin yaygınlığını ortaya koymak,
- b. Türkiye toplumundaki farklı sosyo-kültürel konumların şiddetin değişik türlerine maruz kalma ve etkilenme risklerini araştırmak,
- c. Şiddete ve etkilerine yönelik en kırılgan sosyal grupları saptamak,
- d. Toplumda şiddete karşı mücadelede oluşturulabilecek sosyal politikalara yönelik başlangıç düzeyinde bir veri seti oluşturmak.

Kaynakça

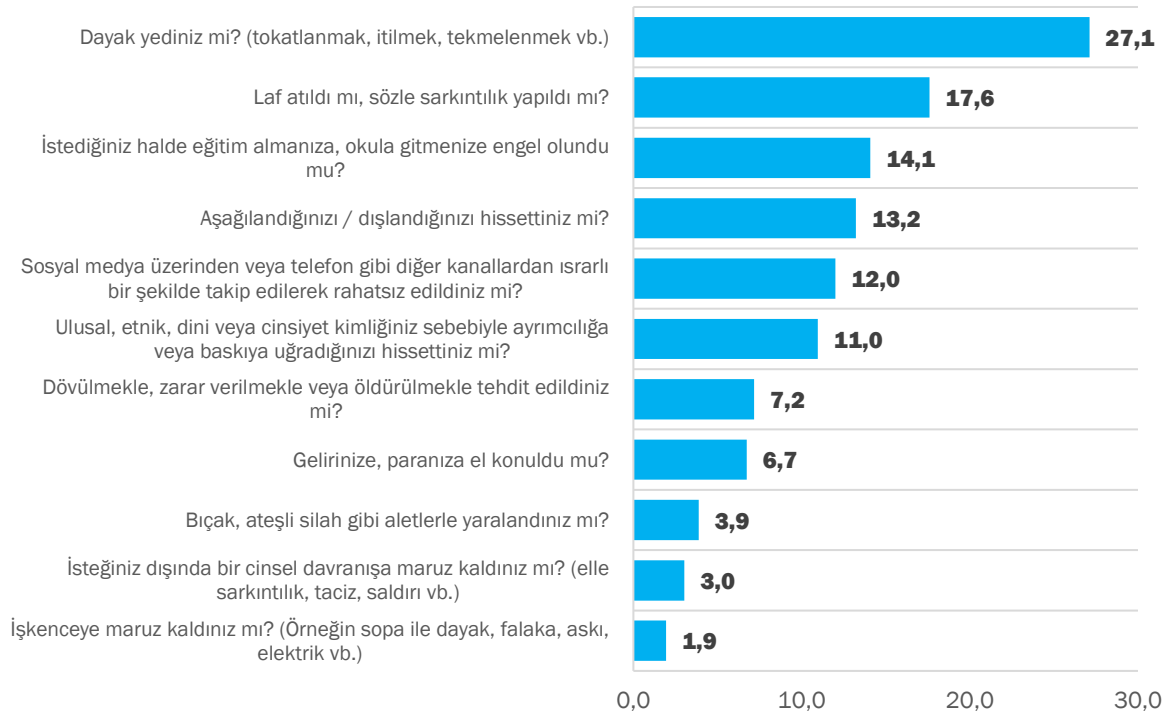
Mills, K., McFarlane, A., Slade, T., Creamer, M., Silove, D., Teesson, M. and Bryant, R. (2011). Assessing the Prevalence of Trauma Exposure in Epidemiological Surveys. Australian & New Zealand Journal of Psychiatry, 45(5), s.407-415.

WHO (2002). World Report on Violence and Health: Summary. Geneva: World Health Organization Publications.

2.2. Karşılaşılan Şiddet Türleri

Günelik hayatta karşılaşılan, maruz kalınan 11 şiddet türünü sorguladık. En sık karşılaşılan şiddet türü olarak dayak (tokatlanmak, itilmek, tekmelenmek, vb.) yüzde 27 oranıyla öne çıkıyor. Toplumun dörtte birinden biraz fazlası gündelik hayatında, hayatının herhangi bir zamanında ve şiddetin kaynağı olarak ayırım yapılmadan herhangi bir kişiden dayak yediğini söylüyor.

Yine hayatının herhangi bir zamanında ve şiddetin kaynağı olarak ayırım yapılmadan herhangi bir kişiden karşılaşılan şiddet türleri arasında ikinci sırada yüzde 17,6 oranıyla laf atılması, sözle sarkıntılık yapılması, üçüncü sırada yüzde 14,1 oranıyla eğitime engel olunması, dördüncü sırada yüzde 13,2 oranıyla aşağılanma / dışlanma sıralanıyor.

Sosyal medya veya iletişim kanalları üzerinden ısrarlı takip ve rahatsız edilme yüzde 12, kimliği nedeniyle ayrımcılık ve baskı görme yüzde 11 oranında kişi tarafından yaşanmış şiddet türleri.

Dövülmekle, öldürülmekle tehdit edilme yüzde 7,2, gelinine, parasına el konma yüzde 6,7, yaralanma yüzde 6,7, yaralanma yüzde 3,9, cinsel taciz, sarkıntılık ve saldırı yüzde 3 ve son olarak da işkence görme yüzde 1,9 oranında.

Karşılaştığı söylenen şiddet türlerine dair oranların bazılarının yüzde boyutunda küçük görünmesinin yanıltıcılık tuzağına düşmemek gerektiğini altını çizmeliyiz. Çünkü araştırma evreni olarak tanımladığımız 18 yaş üstü yetişkin nüfusun 55 milyon büyüklükte olduğu anımsanırsa toplam sayıların kayda değer ve ürkütücü boyutlarda olduğu görülüyor.

Oranları sayılarla ifade edersek, yetişkin nüfusun 15 milyonu dayak yemiş, 9,6 milyonu laf atmaya maruz kalmış, 7,7 milyonunun eğitimine engel olunmuş, 7,3 milyonu aşağılanma ve dışlanmaya maruz kalmış, 6,6 milyonu sosyal medyada rahatsız edilmiş, 6 milyonu kimliğinden dolayı ayrımcılığa maruz kalmış, 3,9 milyonu dövülmek, öldürülmekle tehdit edilmiş, 3,7 milyonunun gelirin, parasına el konmuş, 2,1 milyonu yaralanmış, 1,7 milyonu cinsel taciz ve saldırıyla karşılaşmış ve 1 milyonu işkence görmüş.

Bir başka ifadeyle toplumun yarısı hiçbir şiddet türüne maruz kalmamış. Öte yandan toplumun dörtte biri herhangi bir şiddet türüne maruz kalmışken, yüzde 13'ü bu şiddet türlerinden herhangi iki tanesini, yüzde 7,5'i üç tür şiddeti, yüzde 4,8'i dört tür şiddeti, yüzde 2'si de beş tür şiddeti bir arada yaşamış ya da deneyimlemiş.

2.3. Kimler Şiddetle Karşılaşmış?

Kabaca bakıldığında kadınlar, gençler, eğitimi olmayanlar, dul ve boşanmış olanlar, Kürtler, Aleviler şiddetle karşılaşma olasılıkları daha yüksek. Diğer bir ifadeyle diğer demografik, sosyolojik ve kültürel kümelere kıyasla, şiddet deneyiminin olası mağdurları olmak konusunda daha öne çıkıyorlar.

Her bir şiddet türüne göre değil ama öne çıkan bazı şiddet türlerinin mağduru olanlara bakıldığında bazı ilginç noktalar öne çıkıyor. Eğitimlerine engel olunması kadınların erkeklere kıyasla çok daha fazla karşılaştıkları bir durum. Gelirlerine el konulması durumu gençlerin, bekarların ve eğitimi düşük olan çalışanların, diğer demografik kümelere kıyasla çok daha sık karşılaştıkları bir durum.

Buna karşılık evlilik bir koruma kalkanı oluşturuyor ve evli olanların dışlanma, aşağılanma riski biraz daha düşük. Yine kadınların sosyal medyada rahatsız edilme oranları çok daha yüksek. Evlilik kalkanının çalıştığı bir başka durum laf atmada görülüyor. Genel olarak kadınların maruz kaldığı laf atma, evli olan kadınla bekar kadın arasında fark ediyor ve bekar, özellikle de dul ve boşanmış kadınlar laf atıldıklarını daha fazla söylüyorlar. Ama öte yandan cinsel taciz neredeyse yalnızca kadınların yaşadığı bir problem.

Kimliğinden dolayı ayrımcılığa maruz kalmak ise ağırlıklı olarak inançsızların, Kürtlerin ve Alevilerin karşılaştıkları bir şiddet türü olarak öne çıkıyor.

İlginç bulgulardan biri ise Modern hayat tarzı kümesindekiler, metropollerde yaşayanlar, çalışanlar, sitelerde yaşayanlar gibi daha kentli pratiklere ve değerlere sahip olduğu varsayılan kümelerde de şiddetle karşılaşma olasılığının diğer kümelere kıyasla daha yüksek olması. Bu durum bir gerçekliğe karşılık geliyor mu yoksa özgüvenin, farkındalığın ve özellikle diğer insanlarla temas olasılığının yükselmesinin mi ürettiği

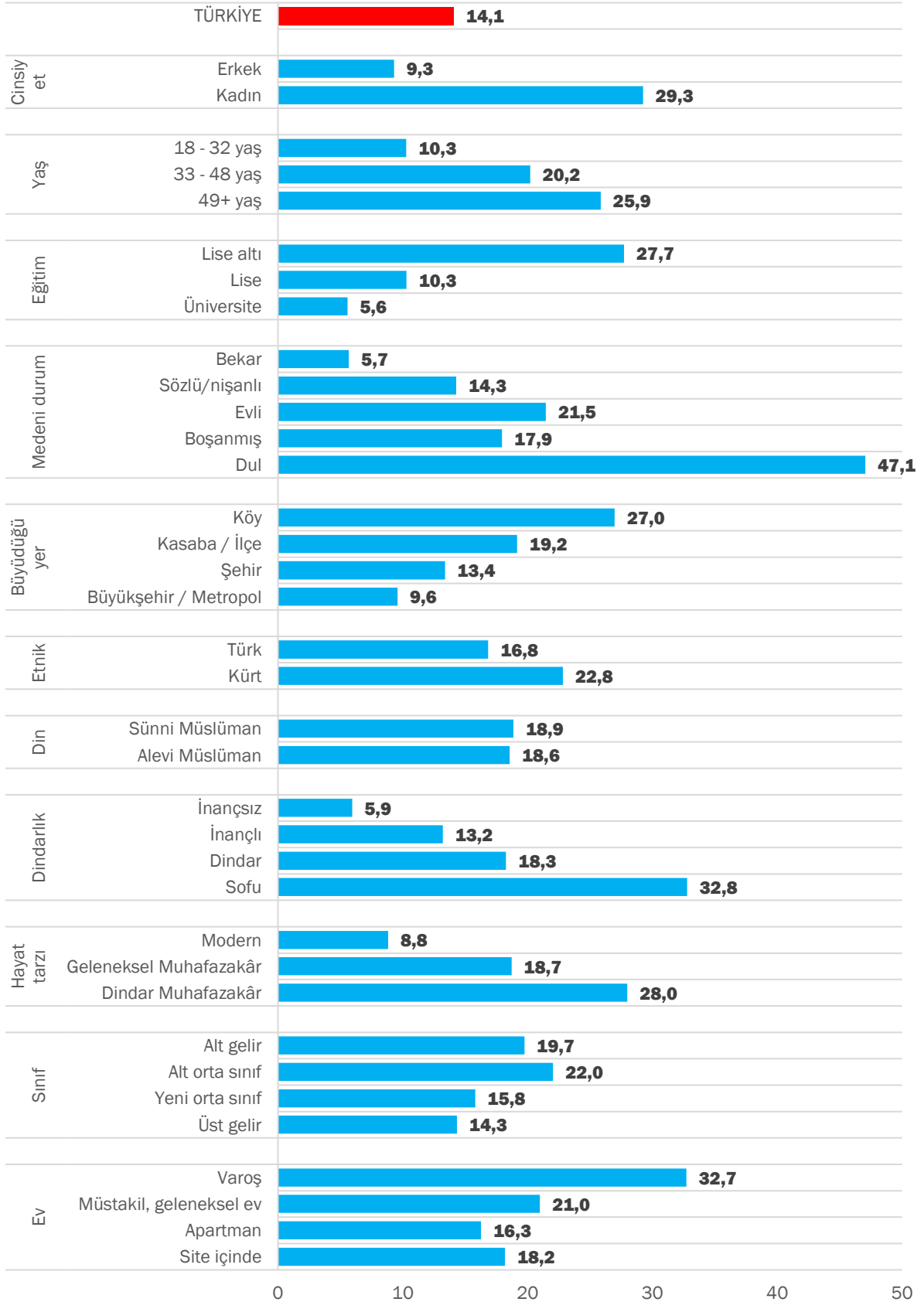
bir sonuç mu? Bunu bilemiyoruz. Elbette bir başka durum da eğitimsiz, muhafazakâr kişilerin bazı şiddet türlerini geleneklerin ürünü veya karşı çıkılma gücü olmadığı düşünmenin ve normalleştirmenin bir sonucu da bu bulgunun nedeni olabilir.

Tablo üzerindeki sayılar her bir demografik, sosyolojik, kültürel ve ekonomik kümenin o şiddet türüne maruz kalanlarının oranını gösterir. Kırmızı renklerin en koyusundan mavinin en koyusuna geçiş oranın büyüklüğüne paraleldir. Kırmızı en yüksek oran Mavi en düşük oran anlamındadır.

	Eğitime engel olundu	Gelire el kondu	Aşağılandı/dışlandı	Sosyal medyada rahatsız edildi	Dövüme/öldürüme tehdidi	Dayak yedi	Bıçak/silahla yaralandı	İşkenceye maruz kaldı	Laf atıldı	Cinsel tacize uğradı	Ayrımcılığa uğradı
TÜRKİYE	14	7	13	12	7	27	4	2	18	3	11
Erkek	9	9	15	11	10	21	7	2	12	1	14
Kadın	29	7	17	15	6	32	1	2	30	5	14
18 - 32 yaş	10	5	17	17	9	30	4	1	29	5	18
33 - 48 yaş	20	9	17	11	8	25	5	3	18	3	13
49+ yaş	26	10	14	9	8	26	3	2	11	1	11
Lise altı	28	8	14	9	6	25	3	2	10	1	10
Lise	10	10	20	16	11	31	5	3	29	5	19
Üniversite	6	5	15	16	12	27	4	3	32	6	20
Bekar	6	7	19	21	11	33	5	2	34	6	20
Sözlü/nişanlı	14	16	22	27	14	37	3	3	37	6	21
Evli	21	7	14	9	6	24	4	2	14	2	12
Boşanmış	18	23	41	26	31	34	3	0	54	13	31
Dul	47	26	24	12	13	38	3	2	15	3	10
Köy	27	9	17	10	7	26	4	2	10	1	12
Kasaba / İlçe	19	10	14	12	7	26	3	1	21	3	13
Şehir	13	6	16	12	8	27	4	2	21	3	14
Büyükşehir / Metropol	10	8	18	18	12	31	7	4	36	7	21
Türk	17	7	14	13	7	25	3	2	20	3	10
Kürt	23	10	24	10	14	34	9	4	18	2	30
Sünni Müslüman	19	8	15	12	7	27	4	2	19	3	11
Alevi Müslüman	19	9	21	19	15	36	4	2	34	6	44
İnançsız	6	7	32	22	23	41	6	4	39	8	52
İnançlı	13	11	20	18	12	33	5	2	30	7	19
Dindar	18	7	13	10	6	24	4	2	16	1	10
Sofu	33	8	15	9	4	26	3	1	9	2	11
Modern	9	8	20	20	12	31	4	3	34	8	24
Geleneksel Muhafazakâr	19	7	14	10	7	26	4	2	17	1	11
Dindar Muhafazakâr	28	9	15	8	7	25	6	1	9	1	9
Alt gelir	20	7	16	10	6	22	3	2	12	1	10
Alt orta sınıf	22	8	19	14	11	28	6	2	18	3	17
Yeni orta sınıf	16	7	13	12	5	26	3	1	22	3	11
Üst gelir	14	10	14	15	10	32	4	3	27	4	17
Varoş	33	12	19	12	14	34	7	3	15	3	8
Müstakil, geleneksel ev	21	10	16	11	9	29	5	2	12	2	11
Apartman	16	7	15	13	8	24	4	2	22	4	16
Site içinde	18	12	23	20	8	30	1	3	37	5	23

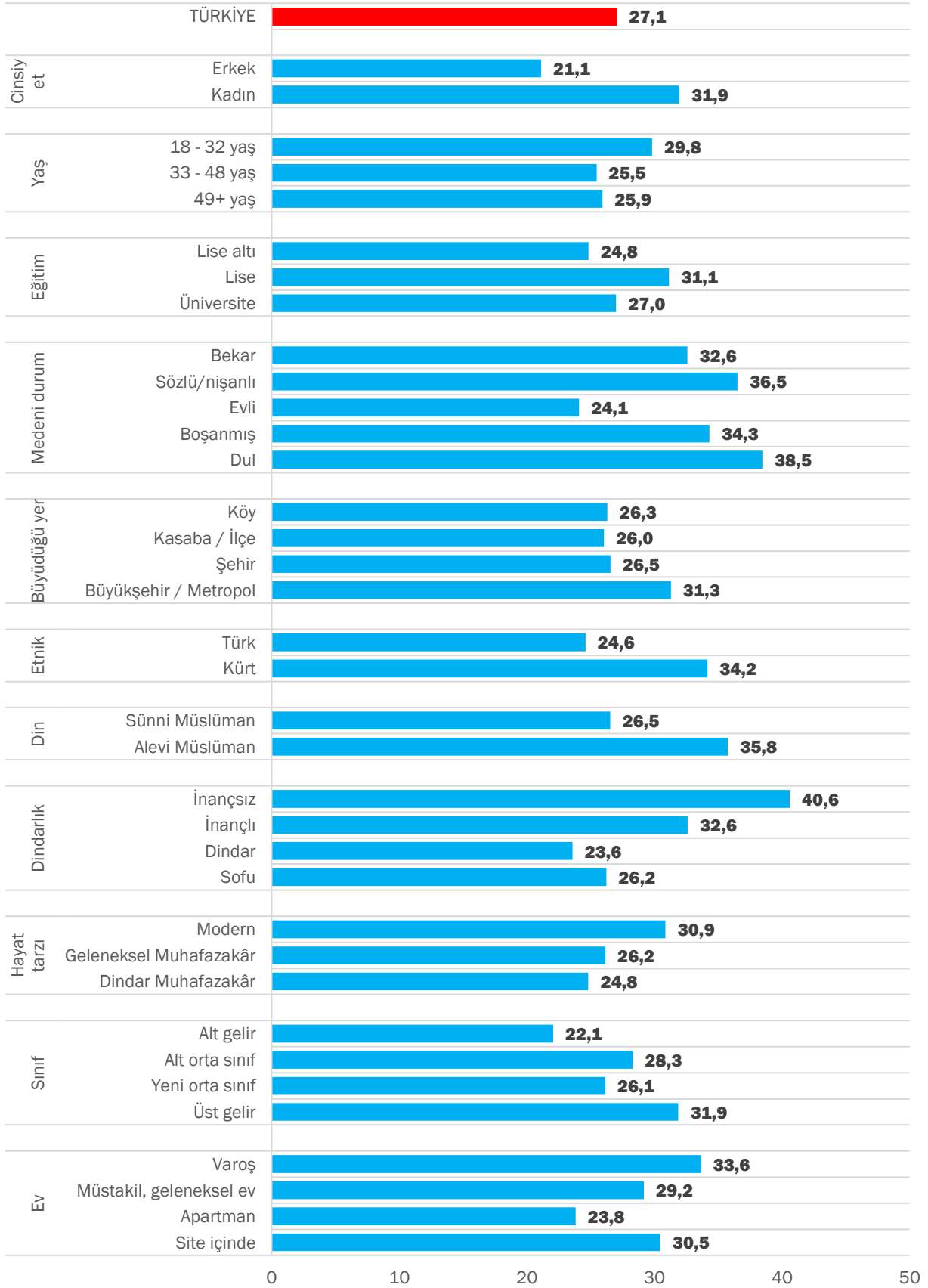

İstedığınız halde eğitim almanıza, okula gitmenize engel olundu mu?

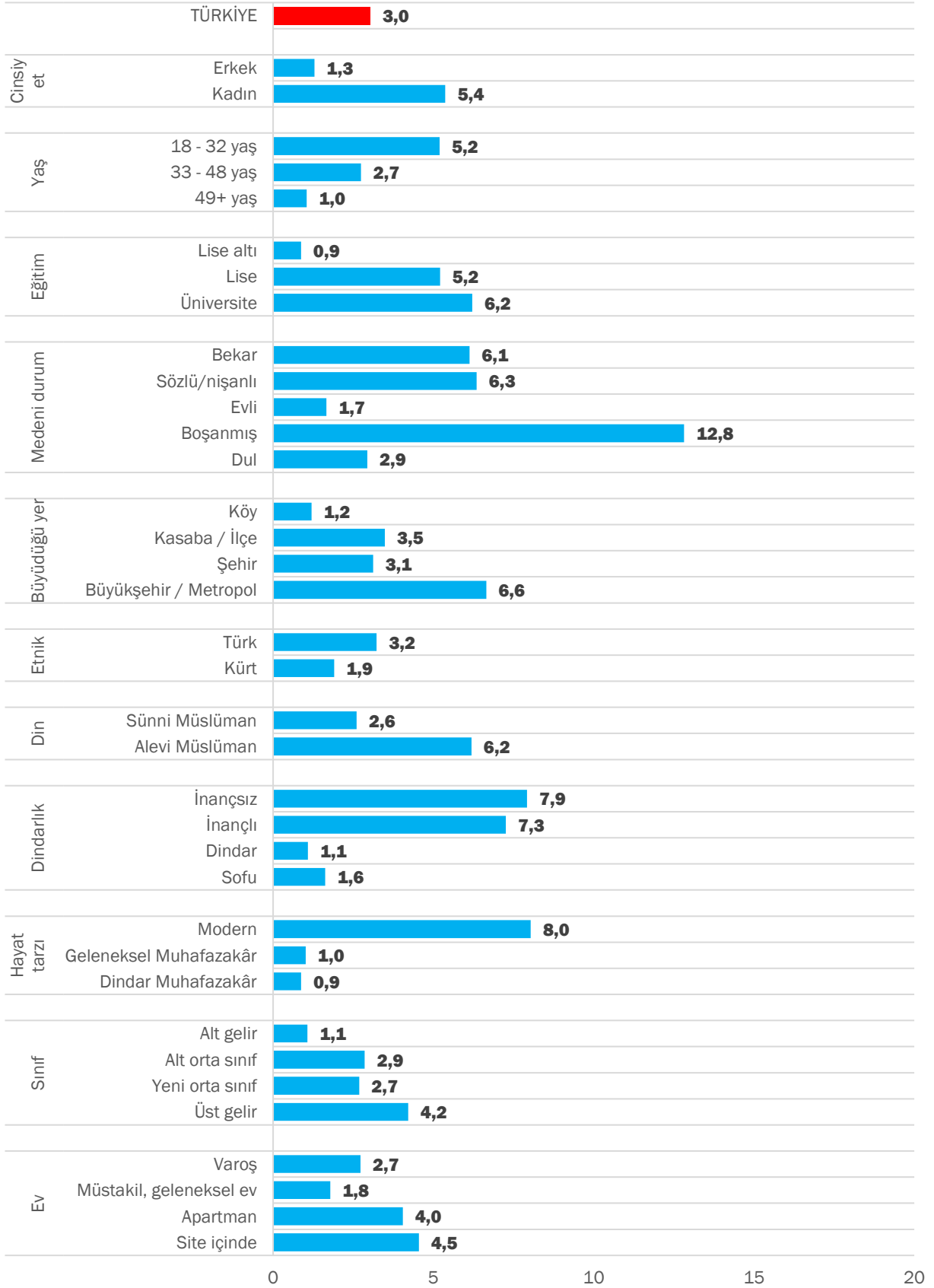

Dayak yediniz mi?

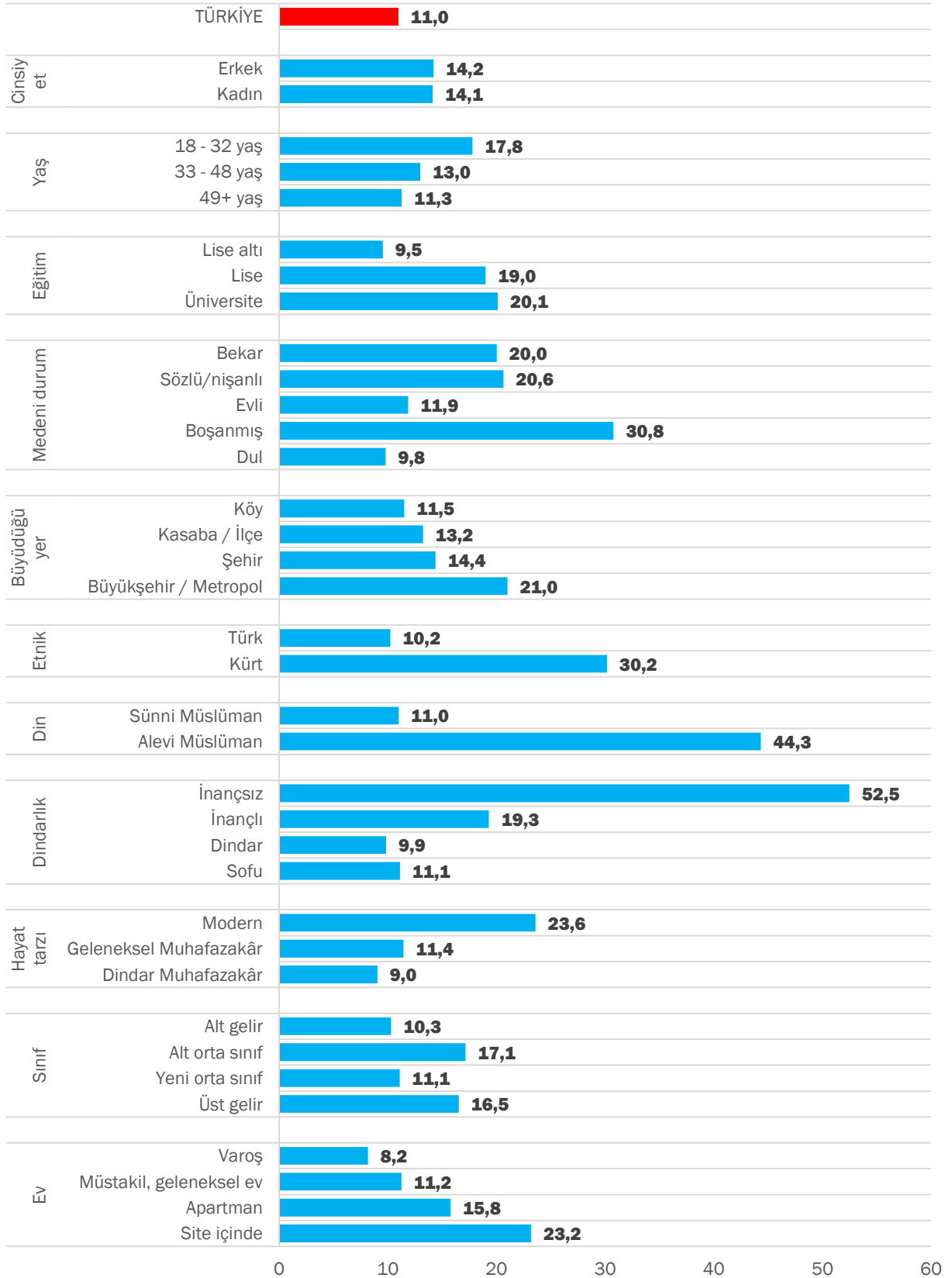

İsteğiniz dışında bir cinsel davranışa maruz kaldınız mı?

Kimliğiniz sebebiyle ayrımcılığa veya baskıya uğradığınızı hissettiniz mi?

2.4. Karşılaşılan Şiddetin Kaynağı

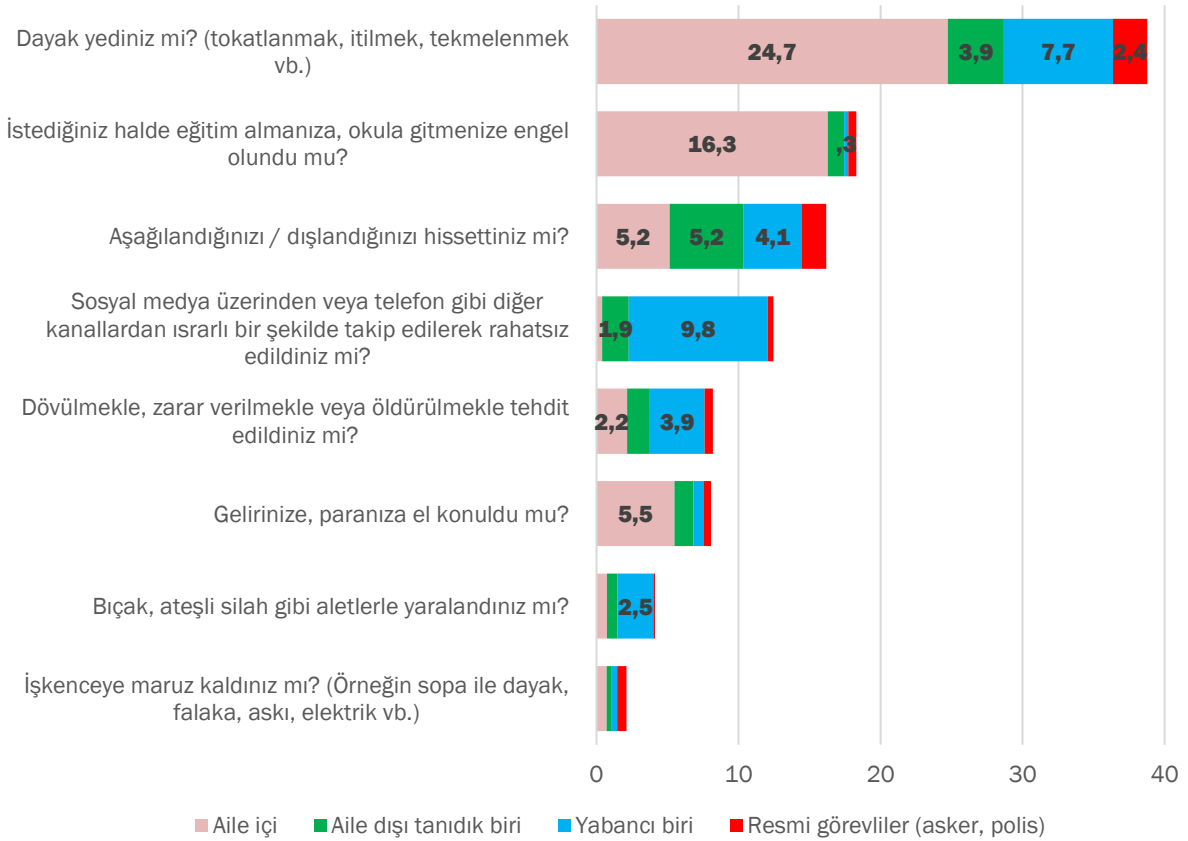
Karşılaşılan şiddet türlerinin kimlerden kaynaklandığına, yani şiddeti kimin uyguladığına dair bulgulara bakıldığında hem yaşanan şiddet türleri, hem de şiddetin kaynağı esas itibarıyla iki gruba sıkışıyor: “aile içinde ve aile fertlerinin uyguladığı şiddet” ve “aile dışında ve yabancı kişilerden gelen şiddet”.

Dayak, eğitime engel olunması, gelire el konulması ağırlıklı olarak aile içinde ve daha çok da aile fertlerinin (anne, baba, eş, kardeş) uyguladığı şiddet türleri olarak öne çıkıyor. Buna karşılık sosyal medyada rahatsız edilmek, dövülmek, yaralanmak ve işkence ise ağırlıklı olarak aile dışında ve aile dışındaki fertlerden kaynaklanan şiddet türleri.

Aile dışı şiddet kaynaklarına bakıldığında tanınmayan, yabancı kişiler kadar kamu görevlilerinin uyguladığı şiddetin oranları da dikkat çekici boyutta.

Aşağılanma ve dövülme ise aile içinde de dışarıdan da eşit ağırlıkta karşılaşılan şiddet türleri.

Şiddetin kaynağına göre şiddet türleri

Dayağa maruz kalmak toplumun dörtte birinden fazlasının deneyimlediği bir şiddet türüken, bu dörtte birden fazla insanın 12 puanlık kesimi babadan, 7,6 puanlık kesimi anneden, yüzde 3,2 puanlık kesimi de eşten dayak yemiştir. Eğitimine engel olduğunu söyleyen yüzde 15’lik kesimin 11 puanlık kısmı eğitimine babasının, 3,9 puanlık kısmı da annesinin engel olduğunu söylüyor.

Gelirine el konduğunu söyleyen yüzde 7'nin 2,7'si gelirine babasının, 0,9'si annesinin ve 1,2'si eşinin el koyduğunu belirtmiş.

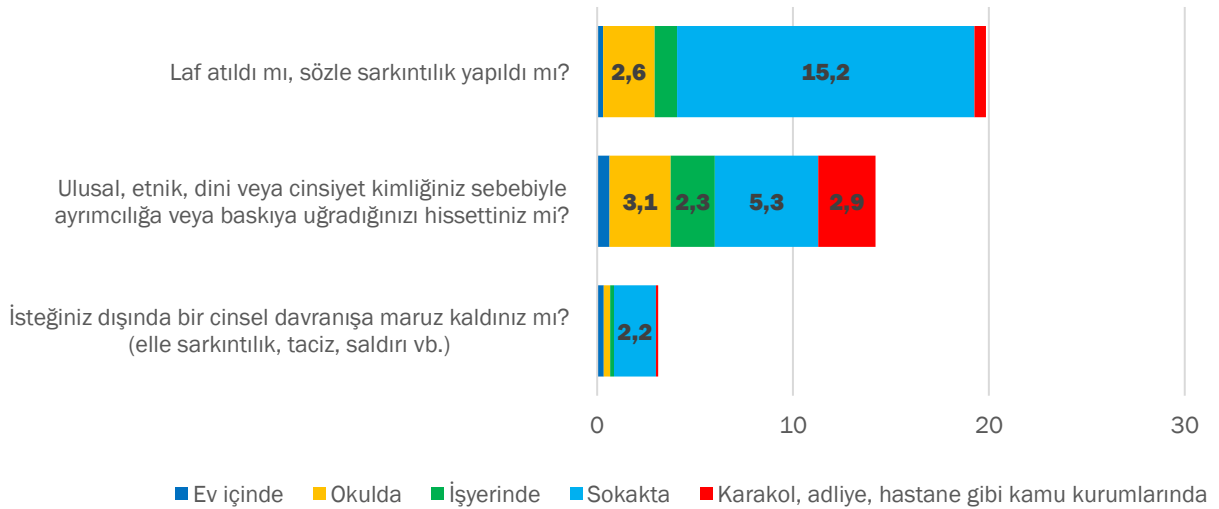
Aşağılandığını, dışlandığını söyleyen toplumun yüzde 14'lik kesiminin 4,1 puanı yabancı birisi tarafından, 1,7 puanlık kesimi kamu görevlilere tarafından bu fiile maruz kalmış.

2.5. Karşılaşılan Şiddetin Mekanları

Araştırmada sorguladığımız 11 şiddet türünün 8 türünü önceki bölümde analiz ettiğimiz gibi şiddetin kaynağı üzerinden sorguladık. Cinsel taciz, laf atılması ve kimliğinden dolayı dışlanmaya dair olan üç türü ise şiddete maruz olunan mekanlar üzerinden sorguladık. Laf atılması, sözle sarkıntılık esas itibariyle sokakta karşılaşılan şiddet türü olarak öne çıksa da okul, işyeri ve kamu kurumları gibi mekanlar bu tür şiddetle kayda değer oranda karşılaşılan mekanlar olarak öne çıkıyor. Özellikle ulusal, etnik, dini veya cinsiyet kimliği nedeniyle ayrımcılık okul, işyeri ve kamu kurumları gibi mekanlarda yaşanan şiddet türü. Cinsel taciz ise oldukça ağırlıklı olarak sokakta karşılaşılan şiddet türü olarak dikkat çekiyor.

Bekleneceği gibi eğitimi yüksek olanlar, çalışanlar, Kürtler, Aleviler okul, işyeri ve kamu kurumları gibi mekanlarda şiddetle görece daha fazla karşılaşıyorlar.

Şiddetin mekanına göre şiddet türleri

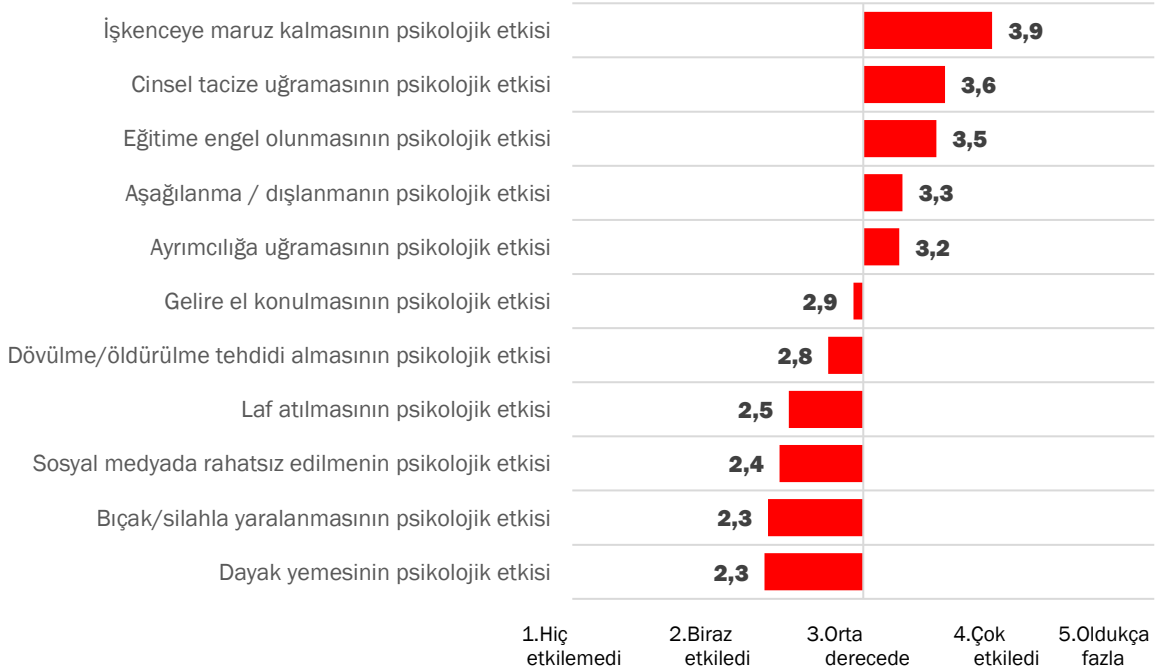

2.6. Karşılaşılan Şiddetin Psikolojik Etkisi

Karşılaşılan şiddet türlerinin her birisi için ikinci bir soru olarak deneklerin maruz kaldıkları şiddetten psikolojik olarak ne kadar etkilendiklerini de sorduk.

1.	Hayatınızın herhangi bir döneminde istediğiniz halde eğitim almanıza, okula gitmenize engel olundu mu? Bu olay KİM YA DA KİMLER tarafından gerçekleştirilmişti? (ANKETÖRE: Geçerli TÛM seçenekleri işaretleyiniz.)
	() Hayır, eğitim almama engel olunmadı [] Anne [] Baba [] Eş, karı / koca [] Abla, abi, kardeş [] Diğer akraba [] Akraba dışı, tanıdığım biri [] Yabancı biri [] Resmi görevliler (asker, polis)
1.	(ANKETÖRE: Önceki cevap HAYIR ise sormayınız) Bu olay sizi psikolojik olarak ne kadar etkiledi?
	() Hiç etkilemedi () Biraz etkiledi () Orta derecede etkiledi () Çok etkiledi () Oldukça fazla etkiledi
1.	Hayatınızın herhangi bir döneminde yakınlarınız tarafından gelirinize, paranıza el konuldu mu? Bu olay KİMYA DA KİMLER tarafından gerçekleştirilmişti? (ANKETÖRE: Geçerli TÛM seçenekleri işaretleyiniz.)
	() Hayır, gelirim el konulmadı [] Anne [] Baba [] Eş, karı / koca [] Abla, abi, kardeş [] Diğer akraba [] Akraba dışı, tanıdığım biri [] Yabancı biri [] Resmi görevliler (asker, polis)
1.	(ANKETÖRE: Önceki cevap HAYIR ise sormayınız) Bu olay sizi psikolojik olarak ne kadar etkiledi?
	() Hiç etkilemedi () Biraz etkiledi () Orta derecede etkiledi () Çok etkiledi () Oldukça fazla etkiledi

Şiddete maruz kalanlar üzerinde şiddetin psikolojik etkisi

Şiddete maruz kalanların şiddetin üzerlerinde yarattığı psikolojik etkiye şiddet türleri üzerinden bakıldığında, en fazla psikolojik etki üretenin işkence görmek olduğu ortaya çıkıyor. Etki açısından, İşkencenin ardından cinsel tacize uğramak, eğitime engel olunması ve aşağılanma geliyor.

Buna karşılık etki yaralanmak ve sosyal medyada rahatsız edilmek psikolojik olarak en az etkileyen şiddet türü olarak ortaya çıkıyor.

Şiddetin bireyler üzerindeki psikolojik etkisi elbette yalnızca şiddetin türüne göre değil, aynı zamanda şiddete maruz kalan kişinin demografik kümesi ve şiddetin kaynağı olan kişinin kim olduğuna göre de fark ediyor.

Kadınlar erkeklere kıyasla, yaşlılar gençlere kıyasla, eğitilmişler eğitimsizlere kıyasla yaşadıkları şiddetten psikolojik olarak daha fazla etkileniyorlar. Evli olanlar olmayanlara kıyasla, emekliler ve ev kadınları da çalışanlara kıyasla şiddetten daha fazla etkileniyor.

Benzer farklılaşma aidiyete göre de gözleniyor. Kürtler Türklere kıyasla, Aleviler Sünnilere kıyasla şiddetin psikolojik etkisini daha fazla yaşıyorlar.

Psikolojik etkilenmede bir başka farklılaşma şiddetin türüne göre oluşuyor. Yukarıda da değindiğimiz gibi işkence görmek, cinsel tacize uğramak, eğitimin engellenmesi çok daha yoğun psikolojik etki üretiyor. Hayata karşı görece zayıf, savunmasız olanların ya da özgüveni düşük olan kümelerin karşılaştıkları şiddet daha büyük psikolojik etki üretiyor.

Şiddetin kaynağı olan kişi üzerinden bakıldığında en yüksek psikolojik etki eşlerden, ardından anneden, daha sonra da babadan görülen şiddette gözleniyor. Belki de babadan görülen şiddet geleneklerle ve kültürel referanslarla normalleştirilirken, eş ve anneden kaynaklanan şiddet daha büyük etki üretiyordur.

Okulda ve işyerinde karşılaşılan şiddet de ailede, sokakta ve kamu kurumlarında karşılaşılan şiddetten psikolojik olarak görece daha fazla etkiliyor. Burada da aile içi şiddet, kamu kurumlarında ve sokakta karşılaşılan şiddet biraz daha beklenebilir bir durumken, okul ve işyeri şiddet uygulanan mekanları olarak kabullenilmiyor ve dolayısıyla daha büyük psikolojik etki üreten bir duruma kaynaklık ediyor olabilir.

Tablo üzerindeki sayılar her bir demografik, sosyolojik, kültürel ve ekonomik kümenin o şiddet türüne maruz kalanları üzerindeki psikolojik etki ağırlığını gösterir. Kırmızı renklerin en koyusundan mavinin en koyusuna geçiş psikolojik etkinin büyüklüğüne paraleldir. Kırmızı en yüksek etki (5) Mavi en düşük etki (1) anlamındadır.

		Eğitime engel	Gelire el kondu	Aşağılandı/dış	Sosyal	Dövüme/ödür	Dayak yedi	Bıçak/silahla	İşkenceye	Laf atıldı	Cinsel tacize	Ayrımcılığa
Cinsiyet	Kadın	4	3	3	3	4	3	3	4	3	4	3
	Erkek	3	3	3	2	2	2	2	3	3	3	3
Yaş	18 - 32 yaş	4	2	3	2	2	2	2	3	2	3	3
	33 - 48 yaş	3	3	3	2	3	2	2	3	3	3	3
	49+ yaş	3	3	3	3	3	3	3	5	3	4	3
Eğitim	Lise altı	3	3	3	3	3	3	2	4	3	3	3
	Lise	4	3	3	2	3	2	2	4	2	4	3
	Üniversite	3	2	3	3	3	2	2	3	2	3	3
Baba eğitimi	Lise altı	4	3	3	2	3	2	2	4	3	3	3
	Lise	3	2	3	2	3	2	2	4	2	3	3
	Üniversite	2	4	3	2	3	2	3	4	2	4	2
Medeni durum	Evli	3	3	3	2	3	2	2	4	2	3	3
	Evli değil	4	3	3	2	3	2	2	4	3	3	3
Büyüdüğü yer	Köy	3	3	3	3	3	3	2	3	3	3	3
	Kasaba / İlçe	4	3	3	2	3	2	2	4	2	4	3
	Şehir	3	3	3	2	3	2	2	4	2	4	3
	Büyükşehir / Metropol	4	3	3	2	2	2	2	4	2	4	3
Hayat tarzı	Modern	3	3	3	2	3	2	2	4	3	4	3
	Geleneksel Muhafazakâr	4	3	3	2	3	2	2	4	2	3	3
	Dindar Muhafazakâr	3	3	4	2	3	2	3	4	3	3	3
Çalışma durumu	Çalışıyor	3	3	3	2	2	2	2	3	2	3	3
	Emekli	3	4	4	3	3	3	4	5	3	5	4
	Ev kadını	4	3	4	3	4	3	4	5	3	4	3
	Öğrenci	3	2	3	2	2	2	2	3	2	4	3
Etnik	Türk	3	3	3	2	3	2	2	4	2	3	3
	Kürt	4	3	4	3	3	2	3	4	3	3	4
Din	Sünni Müslüman	3	3	3	2	3	2	2	3	2	3	3
	Alevi Müslüman	4	3	3	3	3	2	3	5	3	3	3
Ev	Gecekondu/dış sivasız apartman	3	3	3	2	3	3	3	3	3	4	4
	Müstakil, geleneksel ev	3	3	3	2	3	2	3	4	2	3	3
	Apartman	4	3	3	2	3	2	2	4	2	4	3
	Site içinde	4	3	3	3	3	2	2	1	4	2	3
Sınıf	Alt gelir	4	3	3	2	2	2	2	3	2	3	3
	Alt orta sınıf	4	3	3	3	3	2	2	5	3	4	3
	Yeni orta sınıf	3	3	3	2	3	2	2	3	2	3	3
	Üst gelir	3	3	3	2	3	2	2	4	2	4	3
Yerleşim	Kır	4	3	3	2	3	2	2	3	3	2	3
	Kent	3	3	3	2	3	2	2	4	2	4	3
	Metropol	4	3	3	3	3	2	2	4	3	4	3

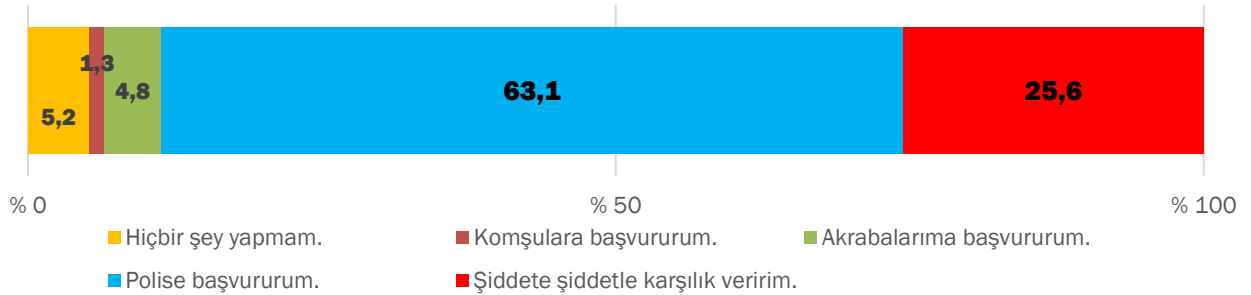

2.7. Bugün Şiddetle Karşılaşırsa Ne yapar?

2.7.1. Kendisi şiddete uğrarsa ne yapar?

Toplumun dörtte biri (14 milyona yakın yetişkin) fiziksel bir şiddete maruz kaldığında şiddetle karşılık vereceğini söylüyor. Yüzde 63 insan ise polise başvuracağını söylerken, yüzde 5'lik bir kesim (3 milyona yakın yetişkin) “hiçbir şey yapmam” diyerek şiddeti kabullenmektedir.

Birinden fiziksel şiddet görmeniz, darp edilmeniz durumunda aşağıdakilerden hangisini yaparsınız?

Erkeklerin yüzde 38'i, gençlerin yüzde 32'si şiddete şiddetle karşılık vereceğini söylüyor. Yaş ilerledikçe şiddet şiddetle karşılık vereceğini belirtme oranı düşüyor.

Metropollerde büyüyenler ve Modern hayat tarzına sahip olanlarda da şiddete şiddetle karşılık verme niyeti diğerlerine kıyasla daha fazladır.

Kadınların dörtte üçü şiddetle karşılaştığında polise başvuracağını söylerken, yaş ilerledikçe de polise gitme niyetinde olanların oranı yükseliyor.

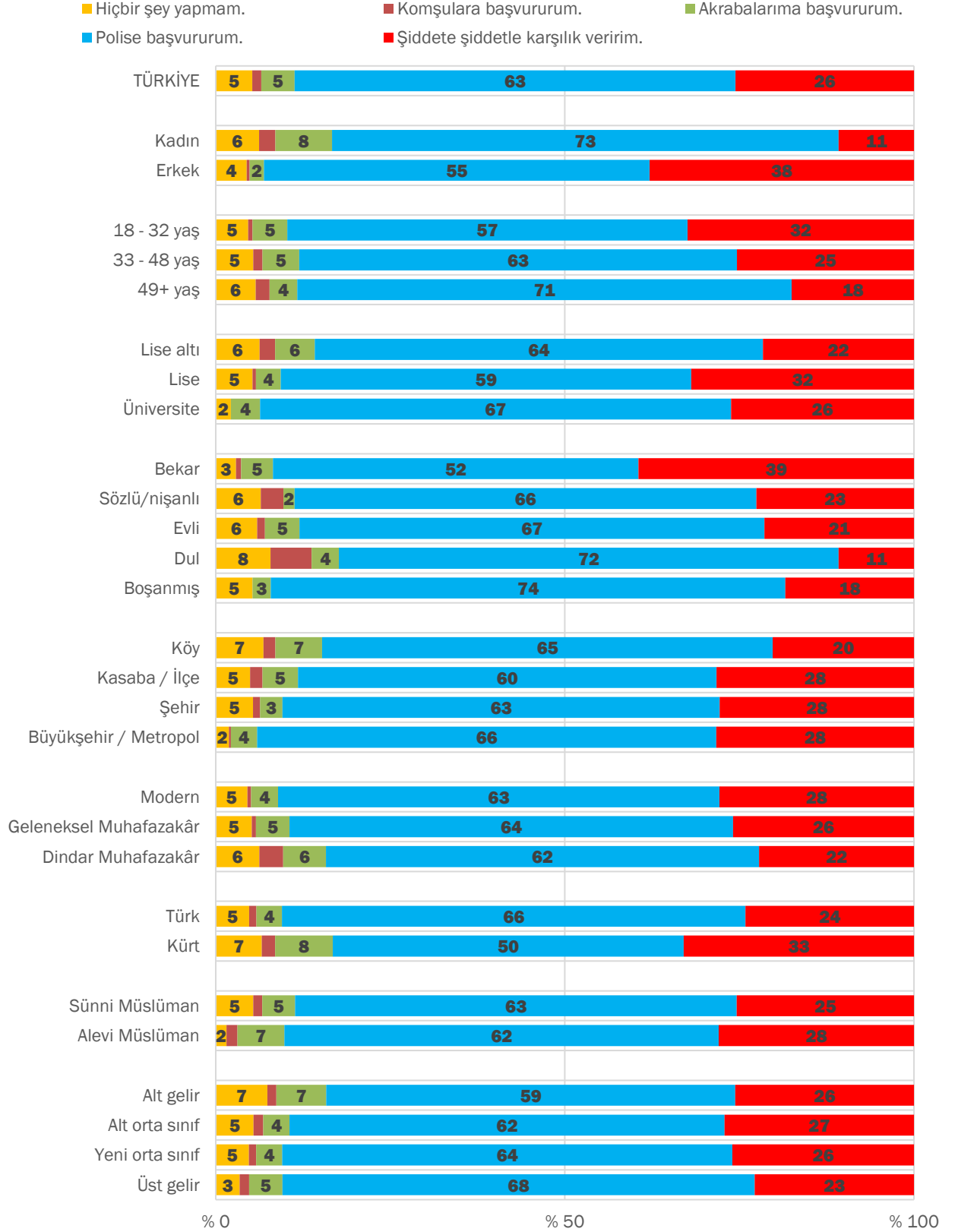
Lise eğitilmişler arasında da şiddete şiddetle karşılık verme eğilimi daha yüksek ve polise gitme eğilimi daha düşük. Buna karşılık hem lise altı eğitimi olanlar arasında, hem de üniversite eğitimi olanlar arasında polise gitme eğilimi, lise eğitilmişlere kıyasla daha yüksektir.

Şiddetle karşılaşırsa hiçbir şey yapmayacağını söyleme hali kadınlarda, üst yaş gruplarında, lise altı eğitilmişlerde, dul ve boşanmış olanlarda ve çocukluğu köylerde geçenlerde diğer kümelerle kıyasla yüksektir.

Önceki bölümlerde de altını çizdiğimiz gibi özgüveninin düşük olduğu, geleneklere daha bağlı olacağı varsayılan kesimlerde şiddete boyun eğme eğilimi biraz daha fazlayken, gençlerde, lise eğitilmişlerde ve geleneksel hayatın değil, karmaşıklığın ve belirsizliğin esas olduğu metropollerde yaşayanlar arasında lümpenliğe kayış ve şiddete şiddetle karşılık verme eğilimi öne çıkıyor.

Birinden şiddet görmeniz durumunda hangisini yaparsınız? (Temel demografiye göre)

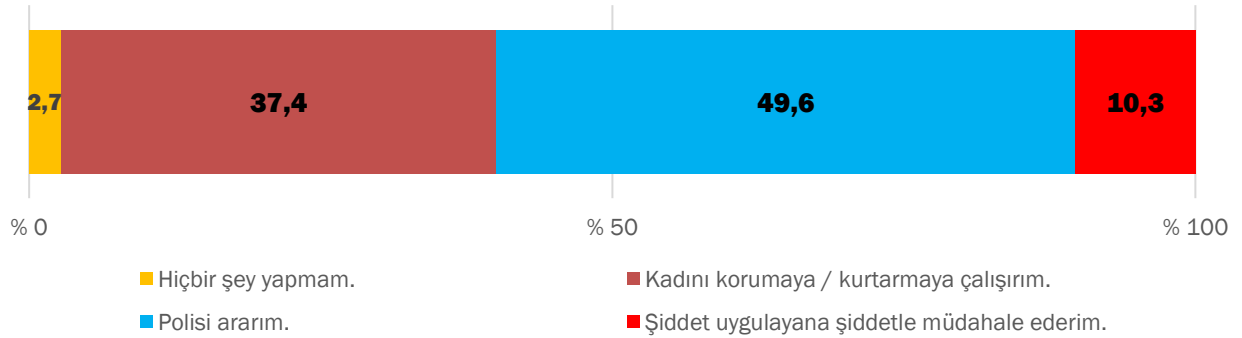
2.7.2. Tanımadığı bir kadının darp edildiğini görürse ne yapar?

Sokakta tanımadığı bir kadının darp edilmesi, şiddet görmesi durumuyla karşılaşıldığında toplumun onda biri olaya şiddetle müdahale edeceğini, yarısı da polise haber vereceğini söylüyor. Toplumun üçte birinden fazlası kadını korumaya çalışacağını söylerken, yüzde 3'lük bir kesim hiçbir şey yapmayacağını belirtiyor.

Erkeklerin, gençlerin, lise eğitilmişlerin, bekarların, Modern hayat tarzına sahip olanların ve yeni orta sınıfta olanların bir kadının darp edildiği bir durumla karşılaştığında olaya şiddet kullanarak müdahale edeceğini belirtme ihtimali daha yüksektir. Kadınlar, yaşlıları olanlar, evliler, lise altı ve üniversite eğitilmişler ise daha ağırlıklı olarak polise haber vereceklerini söylüyorlar.

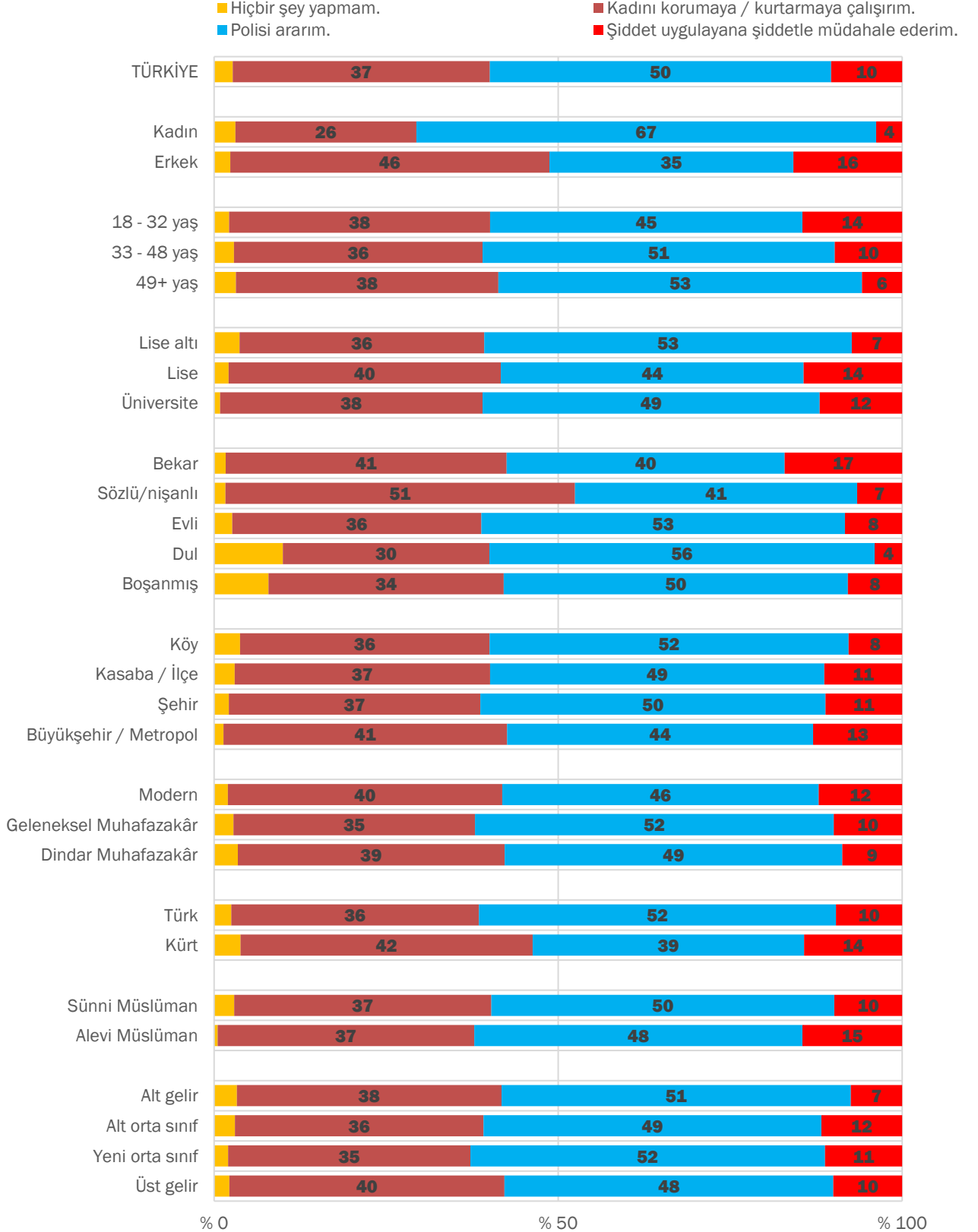
Kadınlar, lise altı eğitilmişler, dul ve boşanmışlar ve köyde büyüyenler arasında böyle bir durumda "hiçbir şey yapmam" diyerek görmezden gelme eğilimi görece daha yüksektir.

Sokakta tanımadığınız bir kadının darp edildiğini, şiddete uğradığını görürseniz aşağıdakilerden hangisini yaparsınız?

Sokakta tanımadığınız bir kadının darp edildiğini görürseniz ne yaparsınız? (Temel demografiye göre)

2.8. Türkiye Toplumunda Şiddet Olaylarına Maruz Kalma Sıklıkları (Sonuçların Özet Değerlendirmesi)

Yrd. Doç. Murat Pakar & Psk. Tuğçe Çetin Ertekin

Şiddet Tiplerinin Yaygınlığı

Araştırma bulgularımıza göre Türkiye toplumunun yaklaşık yarısı soruşturduğumuz 11 şiddet türünden en azından birine maruz kalmış olduğunu belirtti.

En sık maruz kalınan şiddet türü %27 ile dayaktı. Sonra sırasıyla sözle sarkıntılık (%18), eğitimin engellenmesi (%14), aşağılanma / dışlanma (%13), sosyal medya veya telefon gibi kanallar üzerinden ısrarlı takip ve rahatsız edilme (%12), sosyal (ulusal, etnik, dini veya cinsiyet) kimlik nedeniyle ayrımcılık ve baskı (%11), dövülme / öldürülme tehdidi (%7), gelire el konma (%7), ateşli / ateşsiz silahlarla yaralanma (%4), cinsel taciz (%3) ve işkence (%2) geliyordu.

Öncelikle belirtmek gerekir ki, kavramsal çerçeve bölümünde belirttiğimiz nedenlerle gerçek sıklık oranlarının bu araştırmada çıkan oranlardan 1-2 kat daha yüksek olması çok muhtemeldir. Ama yine de bu bulgular Türkiye toplumunda şiddetin yaygınlığı ve tiplerin dağılımı açısından güçlü bir izlenim vermektedirler. Bir fikir vermesi açısından, araştırmamızda en az sıklıkla, %2 ile, maruz kalındığı söylenen işkence travmasına baktığımızda, Türkiye'nin yetişkin 55 milyon nüfusunun 1,1 milyonunun işkence mağduru olduğunu açıkça söyleyebildiğini belirtmememiz gerekir. Buradan yola çıkarak gerçek işkence mağduru sayısının 2-3 milyon arasında tahmin etmek mümkündür. Aynı hesaba en sık görülen şiddet tipi olan dayığa uyguladığımızda, 55 milyonluk yetişkin nüfusun 15 milyonu dayak yediğini açıkça belirtmektedir.

Toplumun yarısı, sorgulanan 11 şiddet türünden en azından birine doğrudan maruz kaldığını belirtmiştir. Bu şiddet mağdurlarının, şiddetten dolayı olarak etkilenen yatay ve dikey yakınları da vardır. Yatay düzlemde yakınlar, mağdur ile yakın temas yaşayan aile üyeleri, akrabalar ve arkadaşlardır. Dikey düzlemde yakınlar ise, kuşaklar-arası geçiş üzerinden şiddetin etkilerinin aktarıldığı sonraki kuşaklardır (çocuklar, torunlar). Dolaylı etkileri de hesaba kattığımızda, Türkiye toplumunun şiddetle sarmalanmış bir toplum olduğunu belirtmek abartı olmayacaktır. Şiddetin Türkiye'de çok ciddi bir toplum sağlığı problemi olduğu net bir şekilde ortaya çıkmıştır.

Şiddet Türlerinin Öznel Psikolojik Ağırlığı

Değişik şiddet türlerinden mağdurların öznel psikolojik olarak ne kadar etkilendiklerine baktığımızda sıklık olarak en az görülen işkencenin (5 üzerinden 3,89 ile) en ağır etkiyi yarattığını görüyoruz. Onu sırasıyla cinsel taciz (3,56), eğitimin engellenmesi (3,50), aşağılanma / dışlanma (3,27), sosyal kimliğe ayrımcılık / baskı (3,25), gelire el konması (2,93), dövülme / öldürülme tehdidi (2,76), sözlü sarkıntılık (2,49), sosyal medyada rahatsız edilme (2,42), silahla yaralanma (2,34), dayak (2,32) takip ediyor.

İşkence ve cinsel tacizin öznel etki açısından ilk iki sırayı alması şaşırtıcı değil. Onların hemen ardından eğitimin engellenmesinin gelmesi bu sosyal şiddet türünün toplumumuzda çok ciddi bir yara olduğunu ortaya koyuyor. Silahla yaralama ve dayak türlerinin son

iki sırayı alması ise belki de bu şiddet türlerinin görece sıradanlaşmışlığına bir işaret olarak yorumlanabilir.

Araştırmanın bulgularına göre, en yüksek psikolojik etki eşlerden kaynaklanan şiddette, ikinci sırada annelerden ve üçüncü sırada babalardan kaynaklanan şiddette gözlenmiştir. Şiddetin kaynağı diğer kişilerse psikolojik etkilenme düzeyi genel olarak daha düşük olmaktadır. Bu sonuçlar, şiddet olaylarından psikolojik olarak etkilenme düzeyinin hem failin kişiye ilişkisel olarak yakınlığı ile hem de şiddet olayının yaşandığı mekâna göre değiştiğini göstermektedir. Fail ilişkisel olarak yakınlaştıkça ve şiddetin sebepleri toplumsal olarak açıklanabilecek bir sıradanlıktan çıktıkça deneyimlenen şiddetin psikolojik etkisi daha da artıyor diyebiliriz. Babadan görülen şiddetin eş ve anneye göre daha az etkileyici olmasının babanın toplumsal rolüyle ilişkisi olabileceğini düşünebiliriz.

Şiddet Failleri ve Mekanları

Araştırma bulgularına dayanarak değişik şiddet türlerinin öne çıkan faillerini ve mekanlarını özetlersek:

- ✓ Eğitime engel olanlar: %78 babalar, %28 anneler.
- ✓ Gelire el koyanlar: %40 babalar, %18 eşler, %13 anneler.
- ✓ Aşağılayanlar / dışlayanlar: %31 yabancılar, %22 akraba-dışı tanıdıklar, %17 akrabalar, %14 babalar, %13 resmi görevliler (asker, polis)
- ✓ Sosyal medyada veya telefonla ısrarlı takip / rahatsız edenler: %82 yabancılar, %13 akraba-dışı tanıdıklar.
- ✓ Dövmek / öldürmekle tehdit edenler: %54 yabancılar, %14 akraba-dışı tanıdıklar.
- ✓ Dayak atanlar: %44 babalar, %28 yabancılar, %28 anneler, %12 eşler, %11 akraba-dışı tanıdıklar, %9 resmi görevliler (asker, polis)
- ✓ Silahla yaralayanlar: %64 yabancılar, %13 akraba-dışı tanıdıklar
- ✓ İşkence yapanlar: %37 resmi görevliler (asker, polis), %26 eşler, %21 yabancılar.
- ✓ Nerede sözle sarkıntılık yapıldı? %86 sokakta, %15 okulda.
- ✓ Nerede cinsel tacize uğradı? %73 sokakta, %10 evde, %10 okulda.
- ✓ Nerede ayrımcılığa uğradı? %48 sokakta, %28 okulda, %26 karakol, adliye, hastane gibi kamu kurumlarında, %21 işyerinde.

Şiddet mağdurları:

- a) Ev içinde öncelikle babalarından, sonra da annelerinden, ağırlıklı eğitime engel olma, gelire el koyma ve dayak gibi şiddet türlerine maruz kaldıklarını belirtmişlerdir.
- b) Eşlerin fail olarak öne çıktığı şiddet türleri gelire el koyma, dayak ve işkencedir.
- c) Yabancılar ve akraba-dışı tanıdıklar daha çok aşağılama / dışlama, sosyal medya / telefon ile rahatsız etme, dövme / öldürme tehdidi, silahla yaralama gibi şiddet türlerinin öncelikli failleri olarak ortaya çıkmışlardır.
- d) Resmi görevlilerin fail olarak belirtildiği şiddet türleri, işkence, aşağılama / dışlama ve dayaktır.
- e) Sözlü sarkıntılık, cinsel taciz ve sosyal kimliğe yönelik ayrımcılığa öncelikle maruz kalınan mekân sokaklardır. Sokağı okul izlemektedir.
- f) Cinsel taciz mağduru olanların %10'u bu tacize evde uğradıklarını belirterek, kapılarına gelen hiç tanımadıkları bir anketöre, muhtemel bir incest durumuna ya da kocalarının fail olduğu bir taciz durumuna işaret etmişlerdir. Bu oranın 55 milyonluk

yetişkin nüfus içindeki karşılığı 165.000 kişidir. Bu sadece 18 yaş üstü yetişkin sayıdır ve o kesim için bile ev-içi cinsel taciz mağdurlarının gerçek sayısının çok daha fazla olduğunu tahmin etmek mümkündür. 18 yaş altını ve konuşmayanları da düşündüğümüzde ev-içi cinsel taciz mağduru sayısının bir milyonun üzerinde olması çok muhtemeldir.

Hangi Sosyal Konumlar Hangi Şiddet Türüne Karşı Daha Kırılgan?

Şiddet türleri toplumda oldukça yaygın olarak görülse de her bir şiddet türünün daha fazla görüldüğü sosyal konumları saptamak durumun daha net fotoğrafını çekebilmek ve daha etkin sosyal politikalar geliştirmek açısından oldukça önemlidir. Kısaca özetlersek:

Eğitimin engellenmesi riski:

- ✓ Kadınlarda erkeklere göre %70 daha fazla.
- ✓ Hayat tarzı Modernden Geleneksel Muhafazakâra ve Dindar Muhafazakâra doğru geçtikçe artıyor.
- ✓ Dindarlaşma düzeyi arttıkça artıyor.
- ✓ Eski kuşaklarda daha yüksek.

Gelirine / parasına el konması riski:

- ✓ Eğitim düzeyi azaldıkça artıyor.
- ✓ Babanın eğitim düzeyi azaldıkça artıyor.
- ✓ Evli olmayanlarda, evlilere göre 2,7 kat daha fazla.
- ✓ Gençlerde daha az.

Aşağılanma / dışlanma riski:

- ✓ Evli olmayanlarda, evlilere göre 1,7 kat daha fazla.

Sosyal medya / telefonla rahatsız edilme riski:

- ✓ Kadınlarda %30 daha yüksek.
- ✓ Evli olmayanlarda %70 daha yüksek.

Dövülmekle / öldürülmekle tehdit edilme riski:

- ✓ Erkeklerde 1,5 kat daha yüksek.
- ✓ Evli olmayanlarda 2 kat daha yüksek.
- ✓ Dindarlık düzeyi azaldıkça artıyor.

Dayak yeme riski:

- ✓ Kürtlerde Türklere göre 1,6 kat daha yüksek.
- ✓ Erkeklerde kadınlara göre 1,7 kat daha yüksek.
- ✓ Evli olmayanlarda evlilere göre 1,4 kat daha yüksek.
- ✓ Kalabalık hanelerde yaşayanlarda daha yüksek.
- ✓ Gelir düzeyi arttıkça artıyor.

Ateşli / ateşsiz silahla yaralanma riski:

- ✓ Erkeklerde kadınlara göre 6,8 kat daha yüksek.
- ✓ Kürtlerde Türklere göre 1,8 kat daha yüksek.

- ✓ Hayat tarzı dindarlaştıkça artıyor.

İşkenceye maruz kalma riski:

- ✓ Modern hayat tarzına sahip olanlarda olmayanlara göre %83 daha fazla.

Sözle sarkıntılık / laf atılma riski:

- ✓ Kadınlarda erkeklere göre %72 daha yüksek.
- ✓ Eğitim düzeyi arttıkça artıyor.
- ✓ Babanın eğitim düzeyi arttıkça artıyor.
- ✓ Evli olmayanlarda evlilere göre 1,9 kat daha yüksek.
- ✓ Yaşanılan yer köyden metropole doğru geldikçe artıyor.
- ✓ Dindarlık düzeyi azaldıkça artıyor.
- ✓ Hayat tarzı modernleştikçe artıyor.
- ✓ Gençlerde artıyor.

Cinsel tacize maruz kalma riski:

- ✓ Kadınlarda erkeklere göre %86 daha fazla.
- ✓ Evli olmayanlarda evlilere göre 2 kat daha fazla.

Sosyal kimlik nedeniyle ayrımcılığa / baskıya maruz kalma riski:

- ✓ Kürtlerde Türklere göre 3,1 kat daha yüksek.
- ✓ Alevilerde Sünnilere göre 3,7 kat daha yüksek.
- ✓ Eğitim düzeyi arttıkça artıyor.
- ✓ Dindarlık düzeyi azaldıkça artıyor.
- ✓ Hayat tarzı modernleştikçe artıyor.

Bütün şiddet türleri birden düşünüldüğünde şiddete maruz kalma riskinin %44'ünü aşağıdaki 5 değişkenle açıklamak mümkün görünüyor (ağırlık sırasıyla):

- ✓ Evli olmamak
- ✓ Kürt olmak
- ✓ Kadın olmak
- ✓ Dindar olmamak
- ✓ Alevi olmak

Bu beş sosyal konumu Türkiye'de şiddetle en fazla hırpalanan sosyal konumlar olarak nitelendirmek mümkün. Bu toplumsal kimliklerin üst üste bindiği bireylerde şiddete maruz kalma riskinin katlanarak artabileceğini belirtmek gerekir.

Bu bulguların her biri daha ileri analizlerle irdelenmeli ve başka benzer çalışmalarla geliştirilmelidir. Ancak, şimdiden şunu söylemek mümkün:

Türkiye'nin toplumsal barış temelinde demokratik bir zemin kurabilmesi, mağduriyet yaratmayan ve geleneksel mağduriyetleri tamir edebilen bir sosyo-politik sistem geliştirebilmesinden geçiyor. Bu sebeple, bu raporda irdelenmeye çalışılan şiddet ve mağduriyet dinamiklerini iyi anlamak ve bunları giderme yolunda politikalar geliştirmek Türkiye için hayati önem arz ediyor.

3. ARAŞTIRMANIN KÜNYESİ

3.1. Araştırmanın Genel Tanımı

Bu raporun dayanağı olan araştırmalar, KONDA Barometresi aboneleri için, KONDA Araştırma ve Danışmanlık A.Ş. tarafından gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın saha çalışması 7-8 Ocak 2017 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir. Bu rapor, Türkiye'deki 18 yaş üstü yetişkin nüfusun, saha çalışmasının yapıldığı günlerdeki siyasal eğilimlerini, tercihleri ve profillerini yansıtmaktadır.

Araştırma, Türkiye'nin 18 yaş üstü yetişkin nüfusunu temsil edecek deneklerin tercihlerindeki eğilim ve değişimleri belirlemek ve izlemek için tasarlanmış ve uygulanmıştır. Araştırmanın bulgularının hata payı, yüzde 95 güven aralığında +/- 1,7, yüzde 99 güven aralığında yüzde +/- 2,3'dür.

3.2. Örneklem

Örneklem, ADNKS (Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi) verilerine dayalı mahalle ve köylerin nüfus büyüklükleri ve eğitim seviyeleri verileri ile 1 Kasım 2015 Genel seçimlerinin mahalle ve köy sonuçları katmanlandırılarak hazırlanmıştır.

Yerleşim yerleri önce kırsal/kent/metropol olarak ayrıştırılmış ve 12 bölge esas alınarak örneklem tespit edilmiştir.

Araştırma kapsamında, 33 ilin merkez dahil 106 ilçesine bağlı 155 mahalle ve köyünde 2695 kişiyle hanelerinde yüzyüze görüşülmüştür.

Gidilen il	33
Gidilen ilçe	106
Gidilen mahalle/köy	155
Görüşülen denek	2695

Her bir mahallede gerçekleştirilen 18 anket için yaş ve cinsiyet kotası uygulanmıştır.

Yaş grubu	Kadın	Erkek
18-32 yaş	3 denek	3 denek
33-48 yaş	3 denek	3 denek
49 yaş ve üstü	3 denek	3 denek

	Düzey 1 (12 bölge)	Gidilen iller
1	İstanbul	İstanbul
2	Batı Marmara	Balıkesir, Edirne, Tekirdağ
3	Ege	Denizli, İzmir, Kütahya, Uşak
4	Doğu Marmara	Bursa, Eskişehir, Kocaeli, Sakarya
5	Batı Anadolu	Ankara, Konya
6	Akdeniz	Adana, Antalya, Hatay, Mersin
7	Orta Anadolu	Kayseri, Sivas
8	Batı Karadeniz	Samsun, Tokat
9	Doğu Karadeniz	Trabzon
10	Kuzeydoğu Anadolu	Erzurum, Erzincan, Kars
11	Ortadoğu Anadolu	Malatya, Van, Elazığ
12	Güneydoğu Anadolu	Diyarbakır, Gaziantep, Şanlıurfa, Mardin

Görüşülen deneklerin bölgelere ve yerleşim yerleri türüne göre dağılımı aşağıdaki tablodadır.

	Anketin yapıldığı bölge	Kır	Kent	Metropol	Toplam
1	İstanbul			% 19,5	% 19,5
2	Batı Marmara	% 0,7	% 3,2	% 0,7	% 4,6
3	Ege	% 1,9	% 6,9	% 5,3	% 14,1
4	Doğu Marmara	% 0,7	% 2,7	% 5,1	% 8,5
5	Batı Anadolu	% 0,7	% 2,0	% 6,5	% 9,2
6	Akdeniz	% 2,4	% 5,9	% 5,4	% 13,7
7	Orta Anadolu	% 0,7	% 2,5	% 1,4	% 4,6
8	Batı Karadeniz	% 2,0	% 3,4	% 0,7	% 6,1
9	Doğu Karadeniz	% 1,3	% 2,0		% 3,3
10	Kuzeydoğu Anadolu	% 1,3	% 1,3		% 2,6
11	Ortadoğu Anadolu	% 1,3	% 2,6	% 0,7	% 4,6
12	Güneydoğu Anadolu	% 2,1	% 3,4	% 3,8	% 9,3
	Toplam	% 15,1	% 35,9	% 49,1	% 100,0

4. TÜM CEVAP DAĞILIMLARI

4.1. Deneklerin Profili

Cinsiyet	Yüzde
Kadın	45,1
Erkek	54,9
Toplam	100,0

Yaş	Yüzde
18 - 32 yaş	35,1
33 - 48 yaş	36,6
49+ yaş	28,3
Toplam	100,0

Eğitim durumu	Yüzde
Okuryazar değil	5,0
Diplomasız okur	1,9
İlkokul mezunu	30,0
İlköğretim / Ortaokul mezunu	14,6
Lise mezunu	31,0
Üniversite mezunu	16,1
Yüksek lisans / Doktora	1,4
Toplam	100,0

Baba eğitim durumu	Yüzde
Okuryazar değil	14,9
Diplomasız okur	5,8
İlkokul mezunu	49,6
İlköğretim / Ortaokul mezunu	12,3
Lise mezunu	12,0
Üniversite mezunu	5,1
Yüksek lisans / Doktora	,4
Toplam	100,0

Hayat tarzı kümesi	Yüzde
Modern	28,9
Geleneksel muhafazakâr	45,0
Dindar muhafazakâr	26,1
Toplam	100,0

Hane kişi sayısı	Yüzde
1 - 2 kişi	17,5
3 - 5 kişi	66,5
6 - 8 kişi	14,0
9 ve daha fazla kişi	2,0
Toplam	100,0

Çalışma durumu	Yüzde
Devlet memuru	5,5
Özel sektör	6,3
İşçi	12,7
Esnaf	8,7
Tüccar / iş adamı	,7
Serbest meslek sahibi	2,4
Çiftçi, ziraatçı, hayvancı	2,5
Çalışıyor, diğer	5,3
Emekli	11,7
Ev kadını	27,4
Öğrenci	10,4
İşsiz	5,0
Çalışamaz halde	1,3
Toplam	100,0

Nerede büyüdünüz?	Yüzde
Köy	31,1
Kasaba / İlçe	21,4
Şehir	33,5
Büyükşehir / Metropol	14,0
Toplam	100,0

Medeni durum	Yüzde
Bekar	25,0
Sözlü/nişanlı	2,4
Evli	67,4
Dul	3,8
Boşanmış	1,5
Toplam	100,0

Etnik köken	Yüzde
Türk	77,1
Kürt	13,9
Zaza	1,2
Arap	5,5
Diğer	2,4
Toplam	100,0

Din/mezhep	Yüzde
Sünni Müslüman	89,4
Alevi Müslüman	7,5
Diğer	3,0
Toplam	100,0

Dindarlık	Yüzde
İnançsız	3,8
İnançlı	26,2
Dindar	55,9
Sofu	14,0
Toplam	100,0

Ekonomik sınıflar	Yüzde
Alt gelir	19,1
Alt orta sınıf	31,8
Yeni orta sınıf	27,0
Üst gelir	22,0
Toplam	100,0

Bu hanenin malı olan arabanız var mı?	Yüzde
Var	48,4
Yok	51,6
Toplam	100,0

Aylık hane geliri	Yüzde
700 TL ve altı	3,3
701 - 1200 TL	8,3
1201 - 2000 TL	44,4
2001 - 3000 TL	24,1
3001 - 5000 TL	14,8
5001 TL ve üstü	5,1
Toplam	100,0

Haber seyrettiği TV kanalı	Yüzde
İzlemiyorum	4,3
A Haber	8,8
ATV	14,5
CNN Turk	5,4
Fox TV	16,7
Haberturk	2,9
Halk TV	2,9
IMC TV	,1
Kanal 7	1,8
Kanal D	7,5
Kanaltürk	,2
NTV	3,3
Roj/Nuçe/Sterk	,2
Show TV	,1
Star	5,2
TRT	4,3
Ulusal	16,3
Yerel kanallar	,4
Toplam	5,1

Oturulan evin tipi	Yüzde
Gecekondu/dış sivasız apartman	4,8
Müstakil, geleneksel ev	32,0
Apartman	53,2
Site içinde	9,7
Çok lüks bina, villa	,3
Toplam	100,0

Sosyal medya kullanımı	Yüzde
Facebook	53,1
Twitter	22,4
Whatsapp	49,6
Youtube	30,6
Instagram	29,8
Diğer	1,2
İnternete giriyorum ama sosyal medyayı kullanmıyorum	7,6
İnternete hiç girmiyorum	28,0

4.2. Toplumsal Yaşamda Şiddet ve Travma

Eğitime engel olundu mu?	Yüzde
Hayır	85,6
Anne	3,9
Baba	11,0
Eş, karı/koca	,5
Abla, abi, kardeş	,9
Diğer akraba	,9
Akraba dışı, tanıdığım biri	,3
Yabancı biri	,3
Resmi görevliler (asker, polis)	,6

Bu olay sizi psikolojik olarak ne kadar etkiledi?	Yüzde
Hiç etkilemedi	19,6
Biraz etkiledi	14,8
Orta derecede etkiledi	15,1
Çok etkiledi	30,9
Oldukça fazla etkiledi	19,6
Toplam	100,0

Gelire el kondu mu?	Yüzde
Hayır	92,8
Anne	,9
Baba	2,7
Eş, karı/koca	1,2
Abla, abi, kardeş	,7
Diğer akraba	,8
Akraba dışı, tanıdığım biri	,6
Yabancı biri	,7
Resmi görevliler (asker, polis)	,5

Bu olay sizi psikolojik olarak ne kadar etkiledi?	Yüzde
Hiç etkilemedi	37,3
Biraz etkiledi	17,8
Orta derecede etkiledi	15,1
Çok etkiledi	17,8
Oldukça fazla etkiledi	12,0
Toplam	100,0

Aşağılandı/dışlandı mı?	Yüzde
Hayır	86,0
Anne	,9
Baba	1,9
Eş, karı/koca	1,2
Abla, abi, kardeş	1,2
Diğer akraba	2,3
Akraba dışı, tanıdığım biri	2,9
Yabancı biri	4,1
Resmi görevliler (asker, polis)	1,7

Bu olay sizi psikolojik olarak ne kadar etkiledi?	Yüzde
Hiç etkilemedi	21,0
Biraz etkiledi	18,6
Orta derecede etkiledi	19,4
Çok etkiledi	25,2
Oldukça fazla etkiledi	15,7
Toplam	100,0

Sosyal medyada/telefonla rahatsız edildi mi?	Yüzde
Hayır	87,2
Anne	,1
Baba	,1
Eş, karı/koca	,2
Abla, abi, kardeş	,0
Diğer akraba	,4
Akraba dışı, tanıdığım biri	1,5
Yabancı biri	9,8
Resmi görevliler (asker, polis)	,4

Bu olay sizi psikolojik olarak ne kadar etkiledi?	Yüzde
Hiç etkilemedi	42,6
Biraz etkiledi	21,1
Orta derecede etkiledi	15,7
Çok etkiledi	13,1
Oldukça fazla etkiledi	7,4
Toplam	100,0

Dövülme/öldürülmeyle tehdit edildi mi?	Yüzde
Hayır	92,2
Anne	,3
Baba	,8
Eş, karı/koca	,9
Abla, abi, kardeş	,1
Diğer akraba	,6
Akraba dışı, tanıdığım biri	1,0
Yabancı biri	3,9
Resmi görevliler (asker, polis)	,6

Bu olay sizi psikolojik olarak ne kadar etkiledi?	Yüzde
Hiç etkilemedi	42,8
Biraz etkiledi	16,5
Orta derecede etkiledi	13,2
Çok etkiledi	12,8
Oldukça fazla etkiledi	14,8
Toplam	100,0

Dayak yedi mi?	Yüzde
Hayır	72,7
Anne	7,6
Baba	12,0
Eş, karı/koca	3,2
Abla, abi, kardeş	2,0
Diğer akraba	,8
Akraba dışı, tanıdığım biri	3,1
Yabancı biri	7,7
Resmi görevliler (asker, polis)	2,4

Bu olay sizi psikolojik olarak ne kadar etkiledi?	Yüzde
Hiç etkilemedi	40,4
Biraz etkiledi	23,4
Orta derecede etkiledi	16,3
Çok etkiledi	12,4
Oldukça fazla etkiledi	7,5
Toplam	100,0

Bıçak/silahla yaralandı mı?	Yüzde
Hayır	95,7
Anne	,3
Baba	,1
Eş, karı/koca	,2
Abla, abi, kardeş	,2
Diğer akraba	,2
Akraba dışı, tanıdığım biri	,5
Yabancı biri	2,5
Resmi görevliler (asker, polis)	,1

Bu olay sizi psikolojik olarak ne kadar etkiledi?	Yüzde
Hiç etkilemedi	57,7
Biraz etkiledi	16,8
Orta derecede etkiledi	9,4
Çok etkiledi	9,4
Oldukça fazla etkiledi	6,7
Toplam	100,0

İşkenceye maruz kaldı mı?	Yüzde
Hayır	97,3
Baba	,1
Eş, karı/koca	,5
Abla, abi, kardeş	,1
Diğer akraba	,2
Akraba dışı, tanıdığım biri	,2
Yabancı biri	,4
Resmi görevliler (asker, polis)	,7

Bu olay sizi psikolojik olarak ne kadar etkiledi?	Yüzde
Hiç etkilemedi	52,4
Biraz etkiledi	10,5
Orta derecede etkiledi	5,7
Çok etkiledi	13,3
Oldukça fazla etkiledi	18,1
Toplam	100,0

Laf atıldı mı?	Yüzde
Hayır	81,5
Ev içinde	,3
Okulda	2,6
İşyerinde	1,2
Sokakta	15,2
Karakol, adliye, hastane gibi kamu kurumlarında	,6

Bu olay sizi psikolojik olarak ne kadar etkiledi?	Yüzde
Hiç etkilemedi	37,1
Biraz etkiledi	21,4
Orta derecede etkiledi	17,7
Çok etkiledi	18,4
Oldukça fazla etkiledi	5,4
Toplam	100,0

Cinsel tacize uğradı mı?	Yüzde
Hayır	95,0
Ev içinde	,3
Okulda	,3
İşyerinde	,2
Sokakta	2,2
Karakol, adliye, hastane gibi kamu kurumlarında	,1

Bu olay sizi psikolojik olarak ne kadar etkiledi?	Yüzde
Hiç etkilemedi	43,0
Biraz etkiledi	12,0
Orta derecede etkiledi	13,4
Çok etkiledi	16,2
Oldukça fazla etkiledi	15,5
Toplam	100,0

Ayrımcılığa uğradı mı?	Yüzde
Hayır	88,5
Ev içinde	,6
Okulda	3,1
İşyerinde	2,3
Sokakta	5,3
Karakol, adliye, hastane gibi kamu kurumlarında	2,9

Bu olay sizi psikolojik olarak ne kadar etkiledi?	Yüzde
Hiç etkilemedi	29,8
Biraz etkiledi	15,4
Orta derecede etkiledi	14,7
Çok etkiledi	21,4
Oldukça fazla etkiledi	18,7
Toplam	100,0

Birinden fiziksel şiddet görmeniz, darp edilmeniz durumunda aşağıdakilerden hangisini yaparsınız?	Yüzde
Hiçbir şey yapmam.	5,2
Komşulara başvururum.	1,3
Akrabalarımaya başvururum.	4,8
Polise başvururum.	63,1
Şiddete şiddetle karşılık veririm.	25,6
Toplam	100,0

Sokakta tanımadığınız bir kadının darp edildiğini, şiddete uğradığını görseniz aşağıdakilerden hangisini yaparsınız?	Yüzde
Hiçbir şey yapmam.	2,7
Kadını korumaya / kurtarmaya çalışırım.	37,4
Polisi ararım.	49,6
Şiddet uygulayana şiddetle müdahale ederim.	10,3
Toplam	100,0

5. TERİMLER SÖZLÜĞÜ

Barometre raporlarında yer alan tüm bulgular, araştırmaların saha çalışmalarında görüşülen kişilerle yüz yüze yapılan anketlerde sorulan sorulara dayandırılmaktadır. Bazı sorular ve cevap seçenekleri sonrasında kısaltılarak veya basitleştirilerek, raporda gündelik dilde kullanılan terimlerle ifade edilmektedir. Örneğin kendini ne kadar dindar gördüğüne dair soruya cevaben “İnançlı ama dinin gereklerini pek yerine getiremeyen biri” için, raporda kısaca “inançlı” ifadesi kullanılmaktadır. Bu bölüm hem Barometre raporunu eline ilk defa alanlar için, hem de terimlerle ilgili açıklamaya ihtiyaç duyanlar için hazırlanmıştır. İlk tabloda terimler ve açıklamaları, daha sonraki tablolarda bu terimlerin kaynağı olan soru ve cevap metinleri yer almaktadır.

Terim	Açıklama
Alevi Müslüman:	Kendi din / mezhebini Alevi Müslüman olarak tanımlayan kişi
Alt orta sınıf:	Kişi başı geliri ortadaki yüzde 60'lık kesimde olan ama otomobili olmayan kesim
Alt sınıf:	Kişi başı geliri en düşük olan yüzde 20'lik kesim
Arap:	Kendi etnik kökenini Arap olan tanımlayan kişi
Başörtülü:	Kendisi veya erkeğe eşinin başörtüsü ile örtündüğünü belirten kişi
Çarşaf:	Kendisi veya erkeğe eşinin çarşafı ile örtündüğünü belirten kişi
Dindar:	Dinin gereklerini yerine getirmeye çalışan dindar biri
Dindar muhafazakâr:	Kendi hayat tarzını dindar muhafazakâr olarak tanımlayan kişi
Geleneksel muhafazakâr:	Kendi hayat tarzını geleneksel muhafazakâr olarak tanımlayan kişi
İdeolojik:	Siyasi görüşüme en yakın parti o, diyen kişi
İnançlı:	İnançlı ama dinin gereklerini pek yerine getiremeyen biri
İnançsız:	Dinin gereklerine pek inanmayan biri
Kent:	Nüfusun 4000'in üstünde olan yerleşim yerleri (idari tanımdan farklıdır)
Kır:	Nüfusun 4000'in altında olan yerleşim yerleri (idari tanımdan farklıdır)
Kürt:	Kendi etnik kökenini Kürt olan tanımlayan kişi
Liderci:	Liderine, başkanına güveniyorum, beğeniyorum, diyen kişi
Metropol:	Nüfusu en yüksek 15 şehrin bütünleşik şehir merkezi sınırlarındaki yerleşim yerleri (idari tanımdan farklıdır)
Modern:	Kendi hayat tarzını modern olarak tanımlayan kişi
Örtünmeyenler:	Kendisi veya erkeğe eşinin örtünmediğini belirten kişi
Partisiz:	Bu partilerden hiçbirisi beni temsil etmiyor, diyen kişi
Sofu:	Dinin tüm gereklerini tam yerine getiren dindar biri
Son Dakikacı:	Seçim dönemlerinde partilerin çalışmalarına bakarak karar veriyorum, diyen kişi

Sünni Müslüman:	Kendi din / mezhebini Sünni Müslüman olarak tanımlayan kişi
Taraftar:	Ben / biz hep o partiye oy veririm, diyen kişi
Türbanlı:	Kendisi veya erkekse eşinin türbanla örtündüğünü belirten kişi
Türk:	Kendi etnik kökenini Türk olan tanımlayan kişi
Üst sınıf:	Kişi başı geliri en yüksek olan yüzde 20'lik kesim
Yeni orta sınıf:	Kişi başı geliri ortadaki yüzde 60'lık kesimde olan ve otomobili olan kesim
Zaza:	Kendi etnik kökenini Zaza olan tanımlayan kişi
Çoklu ilişkisellik/mütekabiliyet analizi (ÇMA) (Multiple Correspondence Analysis)	Nominal-kategorik veriler arasında bulunan ilişkilerin yapısını ve aralarındaki olası örüntüleri iki boyutlu bir düzlemde göstermeye yarayan bir veri analizi tekniğidir. Mütekabiliyet Analizinin (MA) ikiden fazla değişkenli, büyük veri setlerine uygulanması ihtiyacına karşılık verir. ÇMA, 60'lı yıllarda matematikçi ve dilbilimci Jean-Paul Benzécri'nin çalışmaları ile şekillenmiş, 80'lerde hakkındaki araştırmaların İngilizceye çevrilmeye başlanması ve Fransız sosyolog Pierre Bourdieu'nün makalelerinde bu yönteme yer vermesi ile bu alandaki çalışma ve yayınlar hızla artmıştır.

5.1. Terimlerin Kaynağı Olan Soru ve Veriler

Kendinizi, hayat tarzı bakımından aşağıda sayacağım üç gruptan hangisinde sayarsınız?

Modern

Geleneksel muhafazakâr

Dindar muhafazakâr

Eşiniz veya siz, sokağa çıkarken başınızı örtüyor musunuz? Nasıl örtüyorsunuz?

Örtünmüyor

Başörtüsü

Türban

Çarşaf

Bekâr erkek

Hepimiz Türkiye Cumhuriyeti vatandaşıyız, ama değişik etnik kökenlerden olabiliriz; Siz kendinizi, kimliğinizi ne olarak biliyorsunuz veya hissediyorsunuz?

Türk

Kürt

Zaza

Arap

Diğer

Kendinizi ait hissettiğiniz dininiz ve mezhebiniz nedir?

Sünni Müslüman

Alevi Müslüman

Diğer

Dindarlık açısından kendinizi aşağıda okuyacaklarımdan hangisiyle tarif edersiniz?

Dinin gereklerine pek inanmayan biri

İnançlı ama dinin gereklerini pek yerine getiremeyen biri

Dinin gereklerini yerine getirmeye çalışan dindar biri

Dinin tüm gereklerini tam yerine getiren dindar biri

Genel olarak sandıktaki oy tercihinizi sayacağım sebeplerden hangisi etkiliyor, hangisi belirliyor?

Ben/biz hep o partiye oy verimiz.

Siyasi görüşüme en yakın parti o.

Liderine, başkanına güveniyorum, beğeniyorum.

Bu partilerden hiçbirisi beni temsil etmiyor.

Seçim döneminde partilerin çalışmalarına bakarak karar veriyorum.

Toplam

Yerleşim Kodu (Örneklemeden gelen veri)

Kır

Kent

Metropol

Ekonomik sınıflar (Hanedeki kişi sayısı, hane geliri ve otomobil sahipliği kullanılarak hesaplanıyor)

Alt sınıf

Alt orta sınıf

Yeni orta sınıf

Üst sınıf